

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÇİZER NE ÇİZER?

MICHAEL COX

BAK BU
BENİM
YENİ
PORTREM

TAMAM
ANLADIM DA
KİM BU?

Eğlenceli Bilgi

° Sizler Ne Sizler

• Michael Cox

Öğrenmenin pek çok yolu var ama

Eğlenceli Bilgi Dünyası gibisi yok!

• TİMAŞ YAYINLARI •

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Şizer Ne Şizer

Michael Cox

Yayın Yönetmeni Nefise Atçakarlar
Uzman Editör Şebnem Kanoğlu
Editör Mikail Çakmak
Resimleyen Philip Reeve
Kapak Tasarım ve Mizanpaı Sefer Koçan

1. Baskı Mayıs 2010
Uluslararası Serl No (ISBN) 978-605-114-220-3

TİMAŞ YAYINLARI

Adres Alayköşkü Cad. No: 11 Cağaloğlu/İSTANBUL
Telefon (0212) 511 24 24
Belgegeçer (0212) 512 40 00
Posta P.K. 50 Sirkeci/İstanbul
E-posta timas@timas.com.tr
bilgi@eglencelibilgi.com

Baskı ve Cilt Sistem Matbaacılık
Adres Yılanlı Ayazma Sok. No:8 Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Tel (0212) 482 11 01

TİMAŞ YAYINLARI / 2295

EĞLENCİLİ BİLGİ DÜNYASI / HOBİ / 98

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCILIK SERTİFİKA NO: 12364

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

° Siz Ne Siz

● Michael Cox

● Çeviren: Ülkü Zeynep Babacan

● timas.com.tr ●
eglenclibilgi.com

● Michael Cox

Michael, 16 yaşında okulu bırakmak zorunda kaldı. Ama 21 yaşında öğretmen yetiştiren bir okula kaydoldu. Mezun olduktan sonra yirmi yıl öğretmenlik yaptı. Emekli olduktan sonra da yazarlık ve ressamlığa başladı. Müzik, vahşi hayat ve seyahatle ilgilenir. Hobileri arasında kitap okuma, yemek pişirme, yürüme, fotoğrafçılık ve bahçivanlık vardır. Evli ve Tom adında bir oğlu var.

Kitapları:

- Sınırsız İnternet
- Akıllmaz Yapılar
- Havaya Uçuran Müzik
- Müthiş Moda
- Leonardo da Vinci ve Onun Süper Beyni
- Çizer Ne Çizer

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
Kaçık, Çılgın, Şaşkın, Pasaklı	10
Kimsenin Yapamadığını Yapmaya Çalışan Ressamlar ...	37
Servetlik Resimler	54
Para, Pul, Sahtekârlık	74
Zamanında Yapmışlar	99
Sanattan Anlamak ya da Anlamamak	108
Son Söz.....	125

GİRİŞ

Hiç öğretmeninizin kravatındaki acayip ve rengârenk şekillere bakıp kendi kendinize sordunuz mu?

Sanat ne inanılmaz şey değil mi? Bazen kafa karıştırıcı, sinir bozucu, bazen şaşırtıcı, ürkütücü ve... Evet... Bazen son derecede acayip olabilir! Kimi zaman da tam anlamıyla mide bulandırıcıdır. (Bu yüzden eğer kolaylıkla şoka giriyorsanız bu kitabı okumayın.) Öte yandan çoğu zaman çok eğlenceli, acayip heyecanlı ve müthiş ilginç olabilir.

On öğrenci üzerinde yapılan son araştırmaya göre, öğrencilerin çoğu bütün sınıf içi işkence dersleri arasından sanat dersini tercih etti. Derste sanat üzerine yaptıkları tartışma sırasında ise aynı öğrenciler bu büyüleyici konu hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istediklerini söylediler. Hatta içlerinden bazıları heyecanla şöyle sorular sordu: "İlk sanatçılar kimlerdi? Sanat neye yarar? Bir şeyin gerçekten sanat olduğu nasıl anlaşılır? Sanatçılar neye benzer? Öğlen teneffüsüne çıkabilir miyiz?"

Bir iki tanesi sanat tarihi hakkında bazı utanç verici bilgi eksiklikleri olduğunu itiraf etti...

Bu kitapta bütün bu soruların yanıtını bulacaksınız. Ayrıca sanat hakkında daha önce bilmediğiniz daha pek çok yeni bilgiyle karşılaşacaksınız. Örneğin,

- Dünyaca ünlü ressam Pablo Picasso'nun bir sosis yüzünden hayal kırıklığı yaşadığını,
- Sanatçı Mark Quinn'in kendisine ait 4,5 litre kanla ne yaptığını,
- A. L. Girodet isimli ressamın resim yaparken mumları nereye saptığını öğreneceksiniz.

Belki de sanatçı olmaya uygun birisi olup olmadığınızı keşfedecek, hatta neden bazı sanatçıların şan ve şöhret içinde yaşarken diğer bazılarının fakir ve mutsuz bir hayat sürdüğünü anlayacaksınız.

Bu kitapta sanatla ilgili bilinen bütün müthiş bilgileri bir araya getirseydik herhâlde kitap, birçok katlı otopark büyüklüğünde olurdu ki onu da kitapçılara sığdırmak mümkün olmazdı. Bu yüzden birkaç bin ilginç hikâyeyi kitabın kapsamının dışına çıkarmak zorunda kaldık ama gene de içinde şunları bulabileceksiniz:

- İnanılmaz derecede eski sanatlar hakkında müthiş gerçekler (Sanat tarihi o kadar eskidir ki okul müdürünüz bile başlangıcını hatırlayamaz.).

- Yeni (ve biraz tuhaf olan) sanat hakkında, televizyon programcılarının bile bilmediği bilgiler.

- Eserleri tam bir kâbus gibi ve şoke edici bazı sanatçılarla ilgili hikâyeler (Bu eserler öylesine sarsıcıydı ki isyanlara bile yol açmıştı.).

- Bir elmayla yapılan röportaj!

Evet! Eğer hangi ressamın tuvalet kâğıtlarını tuval olarak kullandığını, hangi sanatçının saçlarını ayakkabı boyasıyla boyadığını ve hangisinin bir ördeğin altına dinamit koymak istediğini öğrenmek istiyorsanız, okumaya başlayın!

Bütün bunları çok ilginç bulacağınızdan eminiz!

KAÇIK, ÇILGIN, ŞAŞKIN, PASAKLI

Sanatçı ruhunuz var mı?

Tarih boyunca sanatçılar diğer insanlardan farklı olarak algılandılar. Hayal dünyası geniş insanların “sanatçı ruhu”na sahip olduğuna inanıldı. Belki sizde de sanatçı ruhu vardır! Şimdi, başlamadan önce size küçük bir test yapmamız gerekiyor... Bir sanatçı potansiyeline sahip olup olmadığınızı siz de öğrenmek istersiniz değil mi? Aşağıdaki soruları cevaplayın ve sanatçı olma potansiyeline sahip olup olmadığınızı öğrenin. Verdiğiniz her “evet” cevabı bir puan değerinde... Kandırmaca yok!

1- Kendinizi ara sıra aşağıdakiler gibi hissediyor musunuz?

a) Huysuz

b) Bencil

c) Düşüncesiz

d) Kontrolsüz

e) Kavgacı

f) Bütün dünyanın eziyetine maruz kalmış ve sevgisinden mahrum bırakılmış.

2- Hayatınızın herhangi bir döneminde karşı koyulmaz bir şekilde şunları yapmak istediniz mi?

a) Kulaklarınızı koparıp birine vermek

b) Ağaçlara sataşmak

c) Başka birine ait çoraplara karşı kaba ve saygısız bir tavır takınmak

d) Anormal uzunlukta sakal bırakmak

e) Normalden çok uzun bir süre yıkanmadan durmak (en azından on hafta)

3- Kendinizi hiç şöyle biri olarak hissettiniz mi?

a) Kendine faydalı olmayan şeylere bağımlı

b) Pis kokulu

c) Kurallara uymak istemeyen

d) İlginç bir şekilde giyinerek ya da hareket ederek dikkat çekmeye çalışan ve unutkan

Puanlama

Puanınız:

15 ise: Yardıma ihtiyacınız var... Acilen!

12 ile 15 arası ise: Tebrikler! Sizde sanatçı ruhu var. (Ne demek "Ben istemiyorum"! Sanatçı ruhunuz var, o kadar! Ve hayır... Anneniz gibi bir muhasebe müdürü olamazsınız! Bunun için fazla eksantriksınız!)

8 ile 12 arası ise: Tam sınırdasınız. Özgün bir sanat dehası olmak için her şeye sahipsiniz. Öte yandan can sıkıcı bir baş belası olma ihtimaliniz de mevcut!

1 ile 8 arası ise: Hiç boşuna heveslenmeyin. Sanatçı ruhlı olmakla yakından uzaktan alakanız yok. Gayet normal ve keyifli birisiniz.

1 ya da daha az ise: Hay Allah! Tam anlamıyla sıkıcı bir tipsiniz. Muhasebeci olmayı hiç düşündünüz mü?

Görünüşe göre her türlü tuhaf özellik ve acayip davranış sanatçılarda normal karşılanıyor. Acaba sanatçılar doğuştan mı acayip oluyor, yoksa sonradan mı? Sonuçta işler istediğiniz gibi gitmezse sanat son derece moral bozucu olabilir. Size garip şeyler yaptırabilir. Fransız empresyonist ressam Claude Monet (1840-1926) de böyle hissetmişti. Claude tabiatı en doğal hâli ile tuvaline aktarmak istiyordu. Ancak manzara değişip duruyordu!

İlk seferde başaramazsan yeni bir yaprak aç!

Claude bir grup kış manzarası resmi üzerinde çalışıyordu (Aynı anda değil tabii ki). Resimlerde çok güzel bir dağ manzarası, bir meşe ağacı ve bir nehir vardı. Ama işler pek yolunda gitmiyordu:

CLAUDE'UN GÜNLÜĞÜ

1. Hafta: Bu garip doğa beni esir aldı. Ah keşke bu kadar zor beğenen biri olmasaydım! Ühüü! Yaptığım resimlerden hiç memnun değilim. Hepsini silip baştan başlayacağım!

2. Hafta: Herşey ters gidiyor. Yağmur yağmaya başladı! Resimlerim çok kasvetli görünüyor ama pes etmeyeceğim, çünkü ben bir SANATÇIYIM!

3. Hafta: Bu korkunç! Kar yağmaya başladı! Artık o güzel resimlerimdeki renklerin hepsi yanış!

4. Hafta: Kar bitti ama şimdi de nehir yükseliyor. Her yer kahverengi oldu! Benim harika nehrim artık çamur rengi.

5. Hafta: Bulutlu... Güneşli... Sonra tekrar bulutlu... Sonra tekrar güneşli... Çok parlak, çok karanlık... Sonra tekrar parlak! Kafayı üşütmek üzereyim!

6. Hafta: Neyse ki işler biraz düzelmeye başladı! Hava çok güzel. Ama o da ne? Nehir gene renk değiştiriyor! Olamaz! Nehir kurumaya başladı!

7. Hafta: Sonunda her şey mükemmel durumda! Bugün büyük, yapraksız meşe ağacını çezeceğim. Yoo... Olamaz, nerede bu? Sersemin teki onu söküp yerine yapraklı başka bir ağaç dikmiş! Ühüü ühüü... Neredeyse resmimi bitiriyordum!

Claude resmi bitirmeyi hedeflediği tarihin gerisinde kalmıştı. Mevsim değişiklikleriyle uğraşırken ilkbahar da yavaş yavaş gelmiş, meşe ağacının yaprakları yeşermişti. Oysa bu çıplak ağaç, kış resimlerinin çoğunun temel unsuru olacaktı! Peki, Claude bundan sonra ne yaptı dersiniz?

1- Kontrolünü kaybetti ve ağacı kökünden keserek büyük bir ateş yaktı. Sonra da resimlerini ateşe attı ve etrafında “Resim yapmak iğrenç bir şey!” diye bağırarak dönmeye başladı. Ardından Paris’e gitti ve profesyonel bir futbolcu oldu.

2- Ağacın bütün yapraklarını yoldu ve kendi kendine şöyle mırıldandı: “Büyük Claude ile baş edebileceğini mi sandın?”

3- Bütün kış resimlerini ilkbahar resmine çevirdi.

Cevap: 2 (Yani aşağı yukarı!)

Claude belediye başkanına gitti ve ağacın yapraklarını yoldurmak için izin istedi.

Köyden iki adam ellerinde merdivenlerle gelerek iki gün boyunca ağacın bütün yapraklarını yoldu. Claude da kış resimlerini tamamlayabildi. (Adamlar sonra yaprakları geri yapıştırdılar mı acaba?)

Hollandalı ressam Vincent Van Gogh'un hayatı belki de Claude'un hayatından çok daha üzücüydü. Yaşadığı süre boyunca pek çok insan onun müthiş yeteneğinin farkında olmadı ve aklından şüphe etti. Erkek kardeşi Theo ise Vincent'ın ileride Beethoven kadar ünlü biri olacağını ve insanların onun bir dâhi olduğunu düşüneneğine inanıyordu. Herkesin bildiği gibi Theo'nun tahminleri gerçek oldu. Vincent'ın bugün bir dâhi olduğuna inanılıyor. Öte yandan acayip davranışları da bir o kadar ünlü.

Ve mavi, kırmızı, yeşil ve sarı köşede...

Vincent Van Gogh!

Doksan sekiz yaşındaki bir adam (O zaman küçük bir çocuktü.), evinin etrafında manzara resmi yapmaya gelen Vincent'ı şöyle tarif etmişti:

Onu elleri gözlerinde, diz üstü yere çökmüş olarak görürdüm. Sonra iki yana sallanır, başını bir sağa bir sola eğdi. Bazıları onun deli olduğunu düşünürdü... Öyle düşünmeleri bence normal!

Ne tuhaf bir resim yapma tarzı! Acaba Vincent gözlerini elleriyle kapatırken fırçalarını nasıl tutuyordu ve resmini çizdiği nesneleri nasıl görebiliyordu?

Aslına bakarsanız bu, Vincent'ın resim yapma tarzı değildi.

Sadece onun küçük tuhaf alışkanlıklarından biriydi. (Belki de resme başlamadan önce yaptığı ısınma teknikleriydi; bok-sörlerin maç öncesi ısınmaları gibi.) Bir dahaki resim dersinde siz de denemelisiniz. Hatta öğretmeninizi ikna edin, bütün sınıf bu tekniği uygulasin. Eğlenceli olabilir!

Yaşlı adamın anlattığına göre Vincent önce bir süre resme bakar, sonra da sanki saldıracakmış gibi resmin üzerine atlardı (Sanata, Frank Bruno yaklaşımı!). Birkaç hızlı fırça darbesinin ardından tekrar otururdu (yorucu iş tabii!). Alışılmadık bir teknik öyle değil mi? Ama sonuç bütün bunlara değiyordu!

Vincent'ı tanıyan herkes onun inanılmaz bir pislik ve dağınıklık içinde yaşadığını anlatır. Çoğu zaman erkek kardeşinin en güzel kıyafetlerini ödünç alır, sonra da çıkarır, yerlere, bütün kirli fırçaların, ıslak kanvasların içine atardı. Hatta Theo'nun temiz çoraplarını fırçalarını temizlemekte kullanırdı. Bu, kardeşler arasında büyük kavgalara sebep olurdu (özellikle de Teo o an o çorabı giyiyorsa!).

Vincent'in kesik kulağının hikâyesi

Vincent'in fazlasıyla duygusal ve gergin bir yapısı vardı. Bu da arkadaşlarıyla ilişkilerinde problem oluyordu. Bir seferinde ressam arkadaşı Paul Gauguin onu yanından kovmuştu. Arkadaşıyla arasının bozulması Vincent'ı o kadar üzmüştü ki kulağının bir parçasını kesti (kendi kulağını, Paul'unkini değil!). Sonra da kestiği parçayı kız arkadaşına hediye olarak verdi. İşte çok merak edilen kendi kulağını kesme olayı böyle gerçekleşmiş oldu.

Bazı dönemler Vincent çok yalnız ve problemlili bir insan oluyordu. Resim yapmadığı zamanlar erkek kardeşi Theo'ya çok sayıda mektup yazıyor, ondan destek ve cesaret almaya

çalışıyordu. Mektuplarda elbette “Fırçalarım kirlendi, temiz çoraplar yolla!” gibi şeyler yazmıyor, uzun uzun kendi sanatıyla ilgili düşüncelerinden bahsediyordu. Vincent’in mektuplarını okuyan herkes, resim yapmanın onun her şeyi olduğunu anlayabilir. Ne yazık ki yaşadığı sürece resimleri hiç bir zaman ona fazla para kazandırmadı.

Hamal Stanley Spencer

Sör Stanley Spencer (1891-1959) İncil’den aldığı hikâyelerin resimlerini yapan, bunu yaparken de yaşadığı kasaba olan Cookham’ı ve tanıdığı insanları model olarak kullanan İngiliz bir ressamdı. İnsanlar, Vincent gibi Stanley’in de tuhaf biri olduğunu düşünüyorlardı. Bunun sebebi şunlar olabilir:

1- Resim yapmak için tuvalet kâğıdı rulolarını kullanıyor, bunun çok pratik olduğunu düşünüyordu.

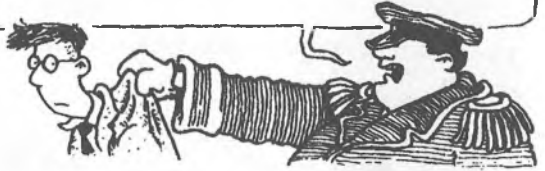

2- Sürekli bir bebek arabasıyla etrafta geziyordu. Bunun normal olduğunu düşünebilirsiniz. Pek çok baba çocuğunu bebek arabasıyla gezdiriyor öyle değil mi? Evet... Ama Stanley bebeğini değil boyalarını, fırçalarını, sehpasını, tuvallerini gezdiriyordu! Resim yapacağı yere giderken malzemelerini bebek arabasına koyuyor, arabanın güneşliğini de resimlerini ansızın yağan yağmurlardan korumak için kullanıyordu.

3- Banyo yapmaya pek meraklı değildi. Stanley'in evinde sadece soğuk su bulunurdu. Çoğunlukla uzun zamandır yıkanmamış gibi ve kılıksız görünürdü. Bazen de gittiği havalı restoranların ya da galerilerin kapısından, ufak tefek ve pasaklı biri olduğu için görevliler tarafından geri çevrilirdi.

Buraya giremezsin sefil adam! Hem çelimsiz hem pasaklısın. Git biraz büyü ve bir de banyo yap!

Stan'in resimleri yüksek fiyatlara satılmaya başlayınca bir Rolls Royce satıcısı Stan'i takip etmeye başladı. Bu ünlü ve zengin ressamı yeni arabalarından satmak istiyordu. Satıcı, Stan ile tanıştığında ise onun bu tip statü sembolleriyle ilgilenecek tipte biri olmadığını anladı ve hemen ondan uzaklaştı.

Stanley, Slade isimli ünlü bir sanat okulunda eğitim görmüştü. Çok yetenekli bir ressamdı. Bir ödül kazanmış, ödülünü almak üzere Londra'da yapılacak olan törene davet edilmişti.

Londra'ya geldiğinde Euston İstasyonu'nda trenden ineceği sırada orada bulunan havalı bir adam, Stanley'in eski püskü kıyafetlerine bakarak onu hamal zannetmişti. Ona "Şu çantalarımı taşı!" diye seslendi.

Stan, nazik ve yardımsever bir gençti. İtiraz etmeden adamın söylediğini yaptı ve gittiği yere kadar valizlerini taşıdı. (Siz olsanız, kesin aynı şeyi yapardınız değil mi?) Sonra adam ona bir miktar bahşiş verdi ve ayrıldılar.

Bir süre sonra Stan ödül törenine gitti. Ödülünü almak üzere sahneye çıktığında ise şaşırıp kaldı. Çünkü ona ödülünü verecek olan kişi o sabah valizlerini taşıdığı adamın ta kendisiydi! Tabii ki ödülü veren adamın yaşadığı şaşkınlık Stan'den çok daha fazlaydı!

"Büyük fırça olmadan asla!"

Claude, Vincent ve Stanley gibi ressamların hayata ve sanata bakışları alışılmamış bir tarzdaydı. Ancak, onlar başkalarının haklarında ne düşündüğüne hiç önem vermediler. Sanat her şeyden önce gelmeliydi ve önemli olan sonuçtu.

18. yy portre ressamı Thomas Gainsborough resimlerinde istediği etkiyi elde etmek için son derece büyük boyutlarda malzemeler kullanıyordu. Fırçaları neredeyse 2 metre uzunluğundaydı! Neden bu kadar büyük fırçalar kullanmıştı acaba?

1-Thomas eski bir bilardocuydu. Böyle büyük fırçalar kullandığında kendini daha rahat hissediyordu.

2-Yağlı boyaların kokusu ona dokunuyordu; bu yüzden kendini boyalardan olabildiğince uzak tutmaya çalışıyordu.

3-Tuvaline olan uzaklıkla modeline olan uzaklığın aynı olmasından hoşlanıyordu.

4-Yakını göremiyordu; gözlük alacak parası da yoktu.

Cevap: 3 Thomas geçimini zengin ve ünlü kişilerin portrelerini yaparak kazanıyordu ve bu da onun perspektif ve orantılar konusunda hata yapmamak için kullandığı bir yöntemdi.

Porte yapmadığı zamanlarda Thomas, muhteşem doğa resimleri yapıyordu. Bu konuda kullandığı yöntemler de sıra dışıydı. Resim yapmak için doğada vakit geçirmek yerine doğayı atölyesine getirmeyi tercih ediyordu! Bazen koca ağaç dallarını model olarak kullanmak üzere odasına sokuyordu. Bir seferinde ise resmini doğru orantılarda yapabilmek (ve belki biraz sohbet etmek!) için bir eşeği resim sehпасının yakınına bağlamıştı.

Thomas, mümkün olsa bütün kırları, ormanları atölyesine getirirdi herhâlde; ama bu imkânsız olduğu için kendine manzara maketleri yapardı. Bunun için kullandığı malzemeler şunlardı:

Sonra kilden yaptığı küçük hayvan modellerini makete yerleştirdi. Son olarak da maketin üstünde bir yere mum ya da gaz lambası yakarak güneş ışığı ve gölge efektlerini oluşturdu.

Thomas'ın bu tekniği oldukça eğlenceli görünüyor değil mi? Neden siz de kendi maketinizi yapıp ona bakarak resim yapmayı dene miyorsunuz? Ama mum yerine el feneri ya da elektrikli bir lamba kullanın, daha güvenli olur!

Bazı ressamların gerçekte nasıl insanlar olduğu konusunda fazla bilgi edinemiyoruz. Çünkü çoğu ressam yalnız yaşamış ve fazla arkadaş edinememiş. E tabi, ortaya çıkıp da "Her yıl bin tane ressam öldürülmeli!" gibi laflar ederseniz, yalnız kalmanız kaçınılmaz. Evet, Paul Cézanne (1839-1906) aynen böyle söylemişti. Bir seferinde de "Paris'i bir elma ile şaşırtmak istiyorum!" demişti ve müthiş güzellikte meyve resimleri yapmıştı. Tabi bu meyvelerin içinde elma da vardı. Bir dakika! Madem Paul'ün nasıl biri olduğunu arkadaşlarından öğrenemiyoruz, neden modellerinden birine sormuyoruz?

Bir dâhiyle yaşamak;
bir ressam modeli elmanın anıları
Yazan: Bir Elma (1877-1877)

Övünmek gibi olmasın ama Paul Cézanne'ı bilirsiniz, hani şu meşhur ressam... İşte ben onun en sevdiği resim modeliydim. Hatta gözbebeğiydim diyebilirim! Beni mutlaka tanırırsınız; 'Portakallar ve Elmalar' natürmortundaki soldan üçüncü elma bendenizim. Paris'te Jeu de Paume Müzesi'nde de resmim var.

Evet, bugünlerde çok meşhur olan bütün o meyve natürmortlarının ilham kaynağı benim! Cézanne'ın beni diğer elmalar arasında gördüğü anda söyledikleri ilk gün gibi aklımda.

"Ah... Ne hoş bir küresin sen!" demişti. "Doğanın bütün o harikulade gizemi ve güzellikleri senin bu küçük kıvrımlarında hayat bulmuş. İnsanın seni yiyesi geliyor... Ha ha... Şaka şaka... Tatlı şey!" Sonra, sevgiyle sırtımı sıvazladı... Ne müthiş andı!

Her şey 1895'in çok sıcak bir yaz gününde başladı. Fransa'nın güneyinde Provence bölgesindeydik. Bir grup elma, ucunda sallandığımız dallardan birbirimize iltifatlar ediyor, o güzel yaz güneşiyle ne kadar güzel, sulu ve kırmızı elmalara dönüştüğümüzü konuşuyorduk.

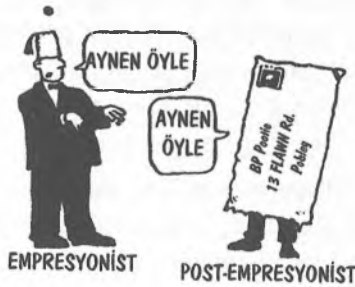
O sırada meyve bahçesinin kırık çitinin altından geçerek bize doğru yaklaşan kızıl saçlı bir adam gördük. Kendi kendine konuşarak etrafına tuhaf tuhaf bakıyordu. Tedirgin olmuştuk; o ince sivri bıyıkları, çatık kaşlarıyla hiç tekin görünmüyordu.

"Ayy, çok korkutucu görünüyor, değil mi?" dedi gergin bir golden elma, "Umarım benim dalıma uzanmaz!"

"Korkma! O Paul Cézanne." diye fısıldadı komşu ağaçtan bir armut. "O bir empresyonist yani izlenimci."

"Yaa, çok ilginç." dedi biraz saf bir genç elma. "Kimi izliyormuş, Napolyon'u mu? Kraliçe Viktorya'yı mı? Yoksa meşhur salon konserlerini mi?"

"Öyle değil, şaşkın!" dedi armut. "O bir ressam. Aslında onun tam olarak post-empresyonist olduğu söyleniyor. Kendisi çok saygın bir insan. Yalnız, ağaçlardan meyve çalmak gibi bir alışkanlığı varmış. Kafayı meyvelerle bozmuş. Bizi de rahat bırakacağını hiç sanmıyorum!"

Armut haklıydı. Ne olduğunu bile anlamadan kendimi birkaç arkadaşım ile birlikte Cézanne'nın kadife ceketinin cebinde buldum. Bizi atölyesine götürdü. Duvarda asılı duran şeref nişanının karşısındaki masanın üstüne bizi yerleştirmeye koyuldu.

Yaptığı düzenlemeden bir türlü memnun olmuyor, sürekli yerimizi değiştiriyordu. "Tamamen doğal bir kompozisyon olmalı... Çok çok doğal!" deyip duruyordu. Sonra kendi kendine sallanmaya, bir şarkı mırıldanmaya başladı!

"Meyve kâsesi buraya, elmalar şuraya, süt bardağı oraya...

Şimdi onu oraya, bunu buraya...

Ahh güzel küreler, koniler, silindirler,

Ahh güzel küreler, koniler, silindirler.

Hepsi girdiler sıraya!"

O bunları söylerken ne demek istediğini hiç anlamamıştım ama şimdi her kelimesini anlıyorum! Siz de benim yerimde olsaydınız, yüz yıl boyunca, dünyadaki bütün sanatseverler resminizin karşısına geçip size ne müthiş bir başyapıt olduğunuzu, Cézanne'ın nesneleri nasıl gerçekçi bir şekilde resmettiğini anlatıp dursa, siz de anlardınız, değil mi? Hiç unutmam, Cézanne öldükten kısa bir süre sonra, Picasso ve arkadaşı Georges Braque yanımıza gelmişti.

"Biliyor musun, Cézanne olağanüstü bir yetenekti!" dedi Picasso, resmedildiğimiz tabloya bakarken. "Aslında bizim gibi bu yüzyılın çılgın ressamlarına istediğimiz gibi resim yapma konusunda o ilham verdi. Nesnelerin şekillerini ifade etmek için koniler, küreler ve silindirler kullanması çok modern ve çılgıncaydı..."

"... Küpler de kullanmıştı!" diye ekledi George.

"Doğru." dedi Picasso.

"Biz de aynısını yapmıyor muyuz Pablo?" dedi George,

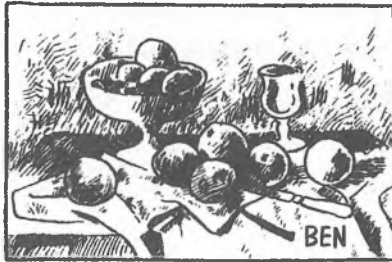
"Nesneleri öyle bir şekilde resmediyoruz ki sanki bir sürü küp, koni, küre, silindir bir araya gelmiş gibi görünüyor."

"Evet, gerçekten öyle!" dedi Picasso. "Hey, aklıma bir fikir geldi! Kendimizi "Kübist" diye adlandırmaya ne dersin?"

"Tamam, öyle olsun!" dedi George, "Gerçi bu isim tutar mı tutmaz mı emin değilim ama neyse!"

İsim tuttu ve gerçekten herkes onları "Kübistler" olarak tanıdı! Biz elmalara gelince, o da ayrı bir hikâye... Cézanne son derece yavaş resim yapan bir ressamdı. Resimlerimizi yapmaya başladıktan üç hafta sonra biz, tabii ki bozulmaya başladık. Kabuklarımız buruş buruş oldu, rengimiz soldu. Cézanne da sadece genel hatlarımızla bizi çizmeye başladı.

Bize olan hislerinin artık eskisi gibi olmadığını düşünmeye başlamıştık ve haklıydık da! Alçak adam bizim yerimize genç ve taze elmalar koydu! Bununla da kalmadı... Hakaret edercesine, gitti, o ressam arkadaşı Pierre Renoir ile birlik olup biz, eski modellerinden elmalı pasta yaptı ve pazar kahvaltısında bizi yedi! İşte, ressamlar böyle! Vefasız adam! Gene de resimde gördüğünüz elma benim, soldan üçüncü...]

Cézanne, elmaları (ve daha pek çok şeyi) şimdiye kadar hiç kimsenin yapamadığı şekilde resmediyordu. Diğer ressamalar elmalarının gerçekmiş gibi görünmesi için büyük bir çaba harcıyorlar, resim olduğunun anlaşılmasını istemiyorlardı. Kullandıkları özel teknikler sayesinde resimdeki fırça darbeleri asla görünmüyordu. Elmalar öyle gerçekçiydi ki fırçayla yapılmış gibi değil gerçekten resmin ortasında yetişmiş gibi duruyorlardı.

Cézanne ise fırça darbelerinin görünmesine aldırmıyordu. Hatta onların görünmesini istiyordu; böyle çok daha ilginç oluyordu. Onun elması “neredeyse gerçek” bir elma değil, bir resimdi. Nesnelerin şekil ve renk ilişkileriyle çok daha fazla ilgileniyordu. Cézanne resimlerindeki nesnelerin mümkün olduğu kadar uyum içerisinde görünmesini istiyordu. Resimlerini çok uzun sürede bitirmesinin sebebi buydu.

O dönem pek çok eleştirmen, Cézanne’ın eserlerinin beş para etmez olduğunu düşünüyordu. İçlerinden biri onun için, “Resim sanatıyla ilgili son on beş yılın en kötü şakası!” demişti. Bir diğeri, “Cézanne’ın yaptığı doğrudur diyeceksek, oldu olacak Louvre Müzesi’ni de yakalım gitsin.” diye konuşmuştu (Louvre, Fransa’nın millî resim ve sanat müzesidir.). Neyse ki bütün bunlar Cézanne’ın cesaretini kırmadı. Kendinden sonra gelecek pek çok ressama ilham kaynağı olacak özgün stiliyle resim yapmaya devam etti.

Eleştirmenlerin kendisi hakkında söylediği onca söze rağmen Cézanne, Louvre’u yakmayı aklından bile geçirmemişti. Ancak bir başka ressama göre bu fikir, hiç de fena olmaya bilir.

Savaşlar iyidir! Müzeleri yakalım!

Tamara de Lempicka ve fanatik fütüristler

Bazı sabırsız sanatçılar yeni bir fikri benimsediklerinde, bu onlar için öyle büyük bir takıntı olur ki hemen onu uygulamaya geçirmek isterler. Polonyalı ressam Tamara de Lempicka (1898-1980) da böyle biriydi. Hiçbir şeyin yoluna çıkmasına tahammül edemezdi. Bir karar verdiğinde mutlaka onu uygulardı. Tıpkı arkadaşlarıyla birlikte Louvre Müzesi'ni yakmaya karar verip neredeyse başardıkları gibi!

Tamara'nın arkadaşları, kendilerini fütüristler olarak adlandıran bir grup ressam ve şairden oluşuyordu. 20. yüzyılın başında bir araya gelmişlerdi. O günlerde yeni ortaya çıkan modern ve ilginç makineleri çok heyecan verici buluyorlardı. Bunlar arasında ahşap uçuş aletleri ve saatte 50 km hızla (Evet, tam 50 km hızla!.. Ne müthiş bir tecrübe değil mi?) gidebilen motorlu arabalar vardı! Liderleri ve kahramanları olarak gördükleri kişi Marinetti isimli bir şairdi. Marinetti bir yarış arabasının, eski ve küflü bir tablodan kat kat güzel olduğunu düşünüyordu. (Evet ama acaba kendisi hiç duvarına bir Ferrari asmayı denedi mi?)

Marinetti'ye göre, eski sanat eserlerinin mümkün olan en vahşi şekilde tamamen yok edilmesi gerekiyordu. Hatta ona göre savaş, iyi bir şeydi! Bir seferinde Tamara ve fütürist arkadaşları Paris'te bir kafede oturmuş Marinetti'yi dinliyorlardı. Marinetti, bir masanın üzerine çıkmış, dünyadaki bütün eski eserlerin yok edilmesi gerektiğini anlatıyordu.

Ama bir sorun vardı! Louvre Müzesi bulundukları yere uzaktı. Bu öfkeli kalabalığı müzeye kadar bir arada tutamazlardı; yorucu olurdu. Peki ne yapacaklardı? Ortam gittikçe daha gergin ve tehlikeli bir hâl almaya başladı. Kafedeki kalabalık her an artıyordu ve topluluk artık öfkeli bir çeteye dönüşmüştü. Her taraftan “LOUVRE’U YAKALIM!” sesleri yükseliyordu. Derhal harekete geçmek gerekiyordu.

Tamara, kahramanını hayranlıkla seyrederken birden tarihin akışını değiştirecek güce sahip olan kişinin kendisi olduğunun farkına vardı.

Cevap: 3.

Tamara'nın küçük arabası yerinde yoktu! Daha on dakika öncesine kadar kaldırım kenarındaki tek arabalık park yerinde duran arabası, anlayışsız Fransız polisi tarafından çekilmişti! Tamara oraya park etmenin yasak olduğunu fark etmemişti! Sonuçta kalabalık Louvre'a gidemedi ve müzeyi yakamadı. Belki de başka gün yakarlardı. Hatta bir gün belirleyip yollarında sandviçlerini getirir, Jardin de Tuileries'de piknik bile yapabilirlerdi ama...

Fütüristler, Louvre'u yakma fikirlerini hayata geçiremeden hareketleri popüleritesini kaybetmeye başlamıştı. 1. Dünya Savaşı hâlâ hafızalardan silinmemişti ve herkes milyonlarca genç insanın Marinetti ve arkadaşlarının o çok sevdiği teknolojik aletlerle süper güçlü makineli tüfekler, tanklar ve uçaklarla öldürüldüğünün farkındaydı. Fütüristlerin fanatik görüşleri ve takıntıları birden bire gülünç bulunmaya başladı ve çok geçmeden pek çok sanatçı fütürizmi tamamen unuttu. Louvre Müzesi ise bütün muhteşem eserleriyle birlikte hâlâ yerinde duruyor.

Bacon... Ayakkabı boyası... Ve bol bol Vim

Francis Bacon sıradan bir insan değildi. (Sıradan insan nasıl oluyorsa artık?) Bacon'un resimleri son derece çarpıcı ama pek çok insana göre de rahatsızlık vericidir.

Resimlerinde çoğu zaman insanlar müthiş bir acı çekiyormuş ya da acayip bir şekil almış gibi görünürler. Bunun sebebi, Francis'in modellerini gerçekten sıra dışı bir biçim ve yüz ifadeyle resmetmesidir. Kendi hayat tarzı da en az eserleri kadar özgün ve alışılmamıştı:

1- Siyah saç çok seviyordu. Ne yazık ki kendi saçları açık kumral renkteydi; bu yüzden saçlarını düzenli olarak siyah ayakkabı boyasıyla boyuyordu. Bir gün çok sıcak bir mekânda saçlarındaki ayakkabı boyası eriyerek alnına akmıştı. Ortaya çıkan tabloyu siz düşünün...

2- Kendine güvenini arttırmak ve bembeyaz, muhteşem bir gülüş sahibi olmak için dişlerini Vim denilen toz deterjanla temizliyordu!

Francis, Papa'ya Nasıl Çılgılık Attırdı!

Küçük bir çocukken Bacon "Ağız Hastalıkları" isimli bir kitap satın aldı. Bu kitap Francis'in ileriki yıllarda başlayacak sanat hayatı üzerinde kalıcı bir etki yaptı.

Arkadaşları dışarıda kovalamaca oynarken Francis bütün gününü büyük bir hevesle bu kitabı okuyarak geçirdi. İnsan ağzının başına gelebilecek her türlü hastalık ve sıkıntının resimli

açıklamalarıyla dolu bu kitap, ona daha sonraki yıllarda büyük bir ilham kaynağı olacaktı.

Aradan yıllar geçti, Francis, İspanyol ressam Velasquez (1599-1660)'in yaptığı bir Papa 10. Innocent portresinden ve uzun zamandır ilgisini çeken tıp kitaplarından aldığı ilhamla resimler yapmaya başladı. Bunların çoğu, ağızları korkunç, şekilsiz ve çığlık atıyormuş gibi görünen papa resimleriydi.

Francis, çığlıklarının "bir Monet günbatımı" gibi görünmesini istediğini söylüyordu. Resimlerindeki çığlık atan bütün papalar üzgün ve mutsuz görünüyordu. Bunun sebebi belki de hepsini cam bir kutunun içine hapsolmuş olarak çizmesiydi. Belki de sadece papaların çok kötü ağız yaraları vardı!

Francis'in resimlerindeki bazı karakterler öyle şekilsizdir ki o kişinin kim olduğunu anlamak çok zor olabilir. Bir keresinde bu yüzden tuhaf bir olay yaşanmıştı...

Bacon tablosu gazeteciyi nasıl utandırdı?

Sainsbury ailesi (İngiltere'deki ünlü Sainsbury marketlerinin sahibi olan aile) pek çok ressamın tablolarının koleksiyonunu yapıyordu. Francis'in de pek çok tablosuna sahiplerdi. Hatta Francis onlar için aile üyelerinden bazılarının portrelerini çizmişti; tabii yine kendi özgün stilinde. Bir gün bir gazeteci bu tablolardan birine bakıyordu.

Hay Allah! Ne utanç verici! Eminim gazeteci o an "Yer yarılrsa da içine girsem." demiştir.

Joseph Mallord William Turner (1775-1851)'in itirafları

Sanatçılar çoğu zaman toplum içinde "biraz tuhaf" olarak nitelendirilirler. Yaptığı manzara resimleriyle tanınan İngiliz ressam Turner'ın günümüzde bir dâhi olduğu düşünülse de yaşadığı dönemde pek çok insan onun tam bir çılgın olduğuna inanıyordu. Sebebini kendi ağzından dinleyelim:

Müzayelerde kendi resimlerimin fiyatını kendim arttırıyordum. Niye mi? Fiyatı yükseltebilmek için tabii ki... Para kazanmak lazım, öyle değil mi?

Resim yaparken biri yanıma gelip beni seyretmeye kalkarsa hemen resmimin üzerini kapatırdım ki müthiş tekniklerimi kopya çekmesinler.

Resimlerimin beş para etmediğini söyleyip duran eleştirmenlerden o kadar bıkmıştım ki adımı Amiral Puggy Booth olarak değiştirdim. Böylelikle biraz kafamı dinleyebildim ve resimlerimi rahat rahat yaptım.

Bir keresinde kendimi şiddetli bir fırtınanın ortasında bir geminin direğine iple bağladım. Böylece gemiden düşmeden hırçın denizin resmini yapabilecektim. Dört saat boyunca orada kaldım ama kesinlikle buna değdi!

KOLLARIMDAN BAĞLAMA AKILSIZ DENİZCİ! BİRAZDAN ONLARLA RESİM YAPACAĞIM!

**Parlamento binasında yangın çıktığında
Thames Nehri'nde bir tekne kiralayıp
alevlere olabildiğince yaklaştırmaya çalıştım.
Sonra da oracıkta yangını anlatan sulu
boya resimler yaptım.**

**Bir keresinde bir posta arabasının içinde Alp Dağlarını geçiyordum.
Tepede, çok tehlikeli bir yer olan Mont Cenis Tüneli'nde arabamız
devrildi. Büyük bir kargaşa çıktı. Hava felaketti. Arabanın kapıları
donmuştu ve açılmıyordu. Şoför ile rehber, olanların suçunu birbirlerine
atmaya çalışarak kavga etmeye başladılar. Müthiş bir
manzaraydı. Bunu kaçıramazdım! Hemen
malzemelerimi çıkarıp olayın resmini çizmeye
başladım.**

Sonuç

Turner bağımsızlığına bu kadar düşkün biri olmasaydı belki de hiçbir zaman eline fırça almayacak, İngiliz halkına ve dünyaya 19.000'den fazla muhteşem resmini de bırakamayacaktı, öyle değil mi? Pek çok sanatçı gibi o da varmak istediği nokta konusunda ve oraya nasıl varacağıyla ilgili çok kararlıydı.

Belki de ne kadar sıra dışı olursa olsun, özgür bir ruhla fikirlerine sahip çıkmak ve bunu toplum tarafından tuhaf ya da farklı (hatta çatlak) olarak algılanmak pahasına yapmak, bir sanatçı olmanın önemli bir parçasıdır.

Sanat Rehberi
(Önemli bazı eserler ve bulundukları yerler)

Claude Monet - Flood Waters (Sel Suları) - 1896 - National Gallery, Londra

Vincent Van Gogh - Wheatfield With Cypresses (Buğday Tarlası ve Selvi Ağaçları) - 1889 - National Gallery

Stanley Spencer - Resurrection, Cookham (Yeniden Diriliş) - 1923-26 - Tate Gallery, Londra

Thomas Gainsborough - Wooded Landscape With Cattle By A Pool (Orman ve Göl Kenarında İnek) - 1782 - Gainsborough'nun Evi, Sudbury, Suffolk

Paul Cézanne - Still Life With Apples And Melons (Natürmort, Elmalar ve Kavunlar) - 1890-94 - National Gallery

Maurice Utrillo - Rue de Mont Cenis à Montmartre (Mont Cenis Yolunda) - 1916- Pompidou Centre, Paris

Tamara De Lempicka - Blue Abstract (Soyut Mavi) - 1955 - Modern Sanat Müzesi, Paris

Francis Bacon - Head Surrounded By Sides of Meat (Etle Kaplanmış Kafa) - 1954 - Art Institute of Chicago, ABD

Joseph Turner - The Burning of the Houses of Parliament (Parlamento Binası Yanarken) - 1834 - Clore Gallery, Londra

KİMSENİN YAPAMADIĞINI YAPMAYA ÇALIŞAN RESSAMLAR

Sürrealistler olarak adlandırılan bir grup ressam, deli olduklarına herkesi inandırmışlardı. Bilinçli olarak son derece tuhaf ve biraz da korkutucu sanat eserleri üretiyorlardı. En tanınmış sürrealistlerden biri İspanyol ressam Salvador Dalı'ydı (1904-1979). 1938'de gerçekleştirilen ilk uluslararası sürrealist resim sergisinde ziyaretçilerin gözlemleri şöyleydi:

- Sergide hiç bir aydınlatma yoktu. Ziyaretçiler eserleri görmek için el feneri kullanmak zorundaydılar.

- Papağan başlı bir kadın etrafta geziyordu. Her tarafına kaşıklar yapıştırılmıştı! (Ne olağanüstü bir manzara!)

- 1200 adet kömür çuvalı ve Brezilya kokuları serginin ilginç malzemelerinden birkaçıydı.

- Bir taksinin içinde dört bir yanı bitkilerle kaplı bir kadın vardı. Kadının yüzünde canlı salyangozlar geziyordu. Kısa aralıklarla yağmur yağıyordu... Evet, taksinin içinde!

- Bir diğer eser de tamamen hayvan kürküyle kaplanmış bir fincan takımıydı. (Yıkarken bayağı köpürüyordur herhâlde!)

Her şey çok tuhaftı. Bunun sebebi de sürrealistlerin bilinçaltı düşüncelerini kullanarak sanat yapmalarıydı. Bu durumda şunlardan hangisi doğruydı:

1- Çalışmaya başlamadan önce birbirlerine bilinçsizce vuruyorlardı.

2- Uyurken resim yapıyorlardı.

3- Fırçalarını kafalarının arkasına yapıştırıp resim yapıyorlardı.

4- Garip ve karmaşık rüya dünyasıyla ve zihinlerimizin karanlık köşelerinde dolaşan acayip düşüncelerle gerçekten ilgileniyorlardı.

Cevap: 4

Bilinçaltımızın tuhaf dünyası

Bundan yaklaşık yüz sene önce Sigmund Freud isimli bir adam, insanların beyinlerinin gizli kalmış yönleriyle ilgilenmeye başladı. Hipnotize olmuş ya da tamamen gevşemiş insanlarla konuşuyor, onlara sorular soruyordu. Sonra müthiş bir şey keşfetti! Herkesin aklında, varlığından haberi bile olmadığı pek çok düşünce, fikir ve hatıra bulunuyordu!

Sigmund Freud bu düşüncelerin beynimizde gizli bir bölümde saklandığına inanıyordu. Bu gizli bölümü bilinçaltı ya da bilinç dışı akıl olarak adlandırdı. Rüya görmenin bir yerde, insanın bilinçaltına göz atması olduğunu söylüyordu.

İşte sürrealistler bunu öğrendiklerinde şöyle dediler: “Vay canına! Çok eğlenceli! Haydi beynimizdeki gizli bilinçaltı bölümünü açalım ve orada keşfettiklerimizle sanat yapalım! Rüya-larımızın resmini yaparız ve aklımıza gelen her türlü çılgın, sıra dışı düşünce ve duyguyu sergilerde insanlarla paylaşıyoruz!”

Sürrealist sanatla ilgili bazı bilgiler

- 1- Sürrealizm “gerçek ötesi” anlamına gelir.
- 2- Sürrealist sanatçıların çoğu, günlük hayatlarını da sür-real/gerçek ötesi bir şekilde yaşamaya çalışmıştır.
- 3- Yaptıkları resimlerin bazıları o kadar gerçekçidir ki neredeyse fotoğraf gibidirler. Tablolara baktığınızda âdeta ressamın kafasının içine bir fotoğraf makinesi yerleştirip rüyalarının resmini çektiği hissine kapılırsınız.
- 4- Bazı sürrealistler sanat eserlerini hipnotik trans hâlindeyken ortaya çıkarmışlardır (Pek çok öğrencinin ödev yaparkenki hali!).

5- Günümüz televizyon ve gazete reklamcılarının çoğu, insanların ilgisini çekebilmek için sürrealist tarzda reklamlar yaparlar. Örneğin, meyve suyu reklamında bir köpeğin restoranın tavanında yürümesi gibi...

Ortalığı karıştıran sürrealist sergi

Pek çok kişi sürrealistlerin birer “çılgn” olduğunu düşünüyordu.

Sürrealistler sergilerinden birinde “Un Chien Andolou” (Endülüslü Köpek) isimli sürrealist bir film gösterdiler. Midesi çabuk bulan okuyucularımız için uyarı: Sakın bir sonraki cümleyi okumayın! Filmin bir sahnesinde bir göz küresi jilette dilimlere ayrılıyordu. Tamam, okumaya devam edebilirsiniz.

Gelen ziyaretçilerin bir kısmı sergiden, ya da filmde hiç hoşlanmadı. Sonra ne mi oldu? Tahmin edin!

- 1- Kaşlarını kaldırıp “cık cık cık” mı dediler?
 - 2- Sinema perdesine mor mürekkep mi fırlattılar?
 - 3- Koku ve gaz bombası mı attılar?
 - 4- Sürrealistlerin tablolarını mı kırıp parçaladılar?
 - 5- Sopayla diğer insanları mı dövdüler?
- Cevap:** Bunların hepsini yaptılar ve rahatladılar.

Kendi sürrealist rüya ya da kâbus resminizi yapın!

Siz de sürrealist tarzda bir rüya resmi yapabilirsiniz. Bunun için çılgın bir dâhi olmanıza da gerek yok!

İhtiyaçlarınız:

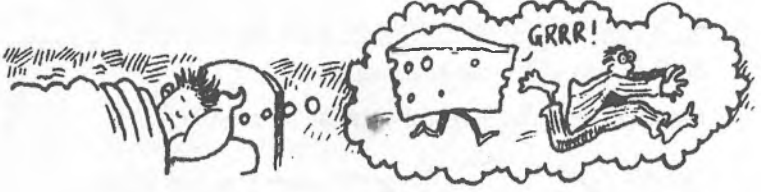
- Biraz peynir
- Boya ve kâğıt
- Yapıştırıcı
- Makas
- Bir kaç eski gazete ve dergi

Bu basit malzemelerle bir çırpıda şaşırtıcı bir rüya ya da kâbus resmi ortaya çıkartabilirsiniz. Öyle acayip öyle bu dünyanın dışından bir resim olur ki onu gören sanat tarihçileri şaşkınlıktan dillerini yutar!

Yapmanız gerekenler

- Peyniri yiye (isteğe bağlı), yatağınıza yatın, uyuyun, tuhaf rüyalar görün.

- Uyanın (isteğe bağlı), gördüğünüz rüyaları hatırlayın (unutmadan kâğıda yazın!).

- Aldığınız notları ve hatırladıklarınızı gazete ve dergi fotoğraflarını kullanarak bir tuvalin üzerine kompozisyon oluşturacak şekilde yerleştirin.

- Resminiz gerçekten tuhaf bir hâl alana kadar fotoğrafların yerlerini değiştirin. Hayal gücünüzün, rüyalarınızın hatta bilinçaltınızın, düşüncelerinizi ve hareketlerinizi kontrol etmesine izin verin.

ördeğin altına dinamit bağlayacağız. Dinamit patlayıp ördek parçalanırken ben zıplayacağım, sen de benim resmimi çekeceksin!”

Arkadaşı biraz şaşırdı ve şöyle dedi: “Olmaz; ördekleri patlatmaya başlarsak bizi hapse atarlar!”

Salvador, bir süre düşündü ve şöyle dedi:

“Haklısın. Ördek olmaz. Onun yerine birkaç kedi bulalım. Kedilerin üzerine su fışkırtırız, sen de resmimizi çekersin.” Ve öyle de yaptılar.

Kaçık fikir 2: Sanat dersi

Salvador, sürrealist sanatı anlatan bir konferans verecekti. Bunun için uygun bir kıyafet giymeye karar verdi. Sizce ne giydi?

- 1- Tişört ve kot pantolon
- 2- Takım elbise
- 3- Pijama
- 4- Dalgıç kıyafeti

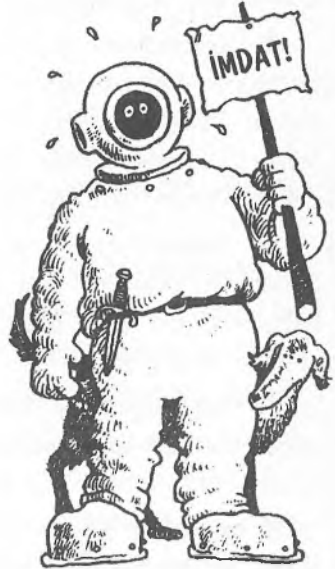
Cevabı basit değil mi? Takım elbise diyeceksiniz, ama yanıldınız. Üzerine bir dalgıç kıyafeti giydi. Başlığına bir ara-

badan çıkarılmış radyatör kapağı ilıştırıp kıyafetin orta kısmına da plastik eldivenler yapıştırdı. Havalı görüldüğünden emin olmak için kemerine değerli taşlarla süslü bir hançer, bir bilardo ıstakası ve iki dev İrlanda kurt köpeği sıkıştırdı. Köpekleri kemerine sıkıştırmadı tabii, o kadar da gerçeküstü değildi. Onları kemerine tasmayla bağladı!

Konuşmasını yapacağı kürsüye çıktığında pek çok izleyici “Rüya mı görüyorum? Bu gerçek olamaz!” diye düşündü. Sonuçta Salvador’un amacı tam da bu değil miydi zaten?

Nefes kesici konferans!

Sunum sırasında Salvador, giydiği dalgıç kıyafetinin böyle bir ortam için pek de uygun olmadığını düşünmeye başladı. Dinleyiciler konuşmasını duyamıyorlardı. Daha da kötüsü, kafasındaki başlık yüzünden nefes alamaz olmuştu; boğuluyordu! Çılgınca hareketler yaparak yardım istemeye çalıştı ancak büyülenmişçesine onu izleyen dinleyiciler, bunun konferansın bir parçası olduğunu zannettiler. Salvador’un gözlerinin önünde ölmek üzere olduğunu fark edemediler!

Neyse ki çok geçmeden konferansın organizatörleri bir terslik olduğunu anladı ve Salvador’u dalgıç kıyafetinden kurtarmak için yanına koştular. Ne var ki bu da yeterli olmadı. Salvador hâlâ boğuluyordu, çünkü kafasındaki başlığın vida-

larını açamıyorlardı! İşlerinden birisi yakınlarda çalışan bir inşaat işçisinden bir İngiliz anahtarı buldu da son anda Salvador ölmekten kurtuldu!

Salvador Dali'nin faydalı icatları

İlk zamanlarda insanlar Dali'nin resimlerini satın almaktan çekiniyorlardı, çünkü çok acayiplerdi (insanlar değil, resimler!). Bunun üzerine Dali para kazanmak için işe yarar bazı şeyler icat etmeye karar verdi. Bunlardan bazıları şunlardı:

1- Ünlü film yıldızı Mae West'in dudakları şeklinde tasarlanmış bir kanepe.

2- Üzerlerine küçük aynalar monte edilmiş takma tırnaklar. Böylece tırnakları takan kişi istediği zaman kendisine aynada bakabiliyordu.

3- Kullanıcısının vücuduna göre şekillendirilen ve bakalitten (bir çeşit plastik) yapılmış ev eşyaları.

4- Daha eğlenceli yürüyüşler için altı yaylı ayakkabılar.

Bu son fikir size de altı hava yastıklı modern spor ayakkabıları hatırlatmıyor mu? Salvador'un fikirlerinin çoğu, zamanında şoke edici ve fazlasıyla acayip bulun-

yordu. Ancak üzerinden geçen elli yıldan sonra onun fikirlerinin hiç de o kadar tuhaf olmadığı anlaşıldı. Hatta bazıları oldukça faydalı bile denilebilir. Dıdık şeklindeki kanepe, televizyonlardaki şovlarda kullanılıyor mesela. Artık Vincent Van Gogh ve diğer birçok ressam gibi Salvador Dali'nin de pek çok açıdan zamanının çok ötesinde olduğu düşünülüyor.

René Magritte ve pipo olmayan pipo

17 Eylül

BRÜKSEL POSTASI PIPO DEĞİL Mİ? ŞAKA MI BU?

Şu çılgın sürrealistler gene yapacağını yaptı! Hadi oradan René, bizi çocuk mu sandın? Sözde sürrealist ressam René Magritte bir pipo resmi yapmış. Sonra da resmine bir isim koymuş. İsmi ne olsa beğenirsiniz? "Bu bir pipo değildir!" Yapmayın Mösyö Magritte! Kimi kandırdığınızı sanıyorsunuz? Biz okuyucular akılsız değiliz

herhâlde! Bu basbayağı bir pipo! Başka ne olabilir ki? Herhâlde sonra da bunun yanmış meyve kurularının dumanını içine çekmek amacıyla kullanılan dar, kıvrımlı, tahtadan bir alet olduğunu söyleyeceksiniz! Ha ha ha! Daha neler!

Bir de ne yapmış biliyor musunuz? Bir resim çizmiş resimde yağmur yerine gökten onlarca adam yağıyor! Soruyorum size: Gerçekten bunun gerçekleştirebileceğine inanacağımızı mı sanıyor?

Resmin bir kopyasını düzenli bir gazete okuyucusu ve aynı zamanda amatör bir hava durumu tahmincisi olan Mösyö Michel Poisson'a gösterdik. Şöyle konuştu: " Bu resim tıpkı çok tuhaf bir rüya gibi, gerçek dışı ve

inanılmaz! Doğrusu daha önce hiç 'Yarın hava açık, nem oranı düşük olacak. Öğleden sonra silindir şapkalı, siyah pardösülü adam yağışı bekleniyor.' şeklinde bir hava tahminine rastlamadım."

Brüksel Postası'nın görüşü: "Asıl komik ve tuhaf olan sizsiniz René! Siz sürrealistler gerçekten gökten yağmur gibi yağıyorsunuz! Kendinize gelin ve biraz gerçekçi olun!"

Anlaşılan günlük Brüksel Postası yazarları René'nin yaptığı, gökten yağan adamlar resminin bir rüya resmi olduğunu anlayamamışlardı; tıpkı pipo resmini anlamadıkları gibi. Onun ifade etmek istediği, resmin gerçekten bir pipo olmadığıydı. Evet o bir pipo değildi; sadece bir kanvas üzerinde renkler kullanılarak yapılan şekil, bir pipo olduğu izlenimini veriyordu ve göz aldanmasıydı. Neyi görüyorsanız, ona inanırsınız!

Max Ernst ve şaşırtıcı yer karoları

Max Ernst (1891-1976) ara sıra tecrübe ettiği meditasyon ve halüsinasyonun tadını çıkaran bir Alman, sürrealist ressamdı. Bir gün deniz kenarında bir kafede sessizce oturmuş, bir yandan kabuklu fıstık yiyor, bir yandan düşünüyordu. Birden yer döşemeleri dikkatini çekti. Döşemelerin pürüzlü yüzeyi onu büyülemişti sanki. Onlardan gözlerini alamıyordu. Yerinde duramayarak kalktı ve döşemelerin üzerine kâğıtlar serdi sonra da bir kurşun kalemle kâğıtları karalamaya başladı. Kafede oturan diğer insanlar şaşkınlıkla onu seyrederken Max zevkten dört köşe olmuş bir hâldeydi. Frotaj adı verilen yeni bir teknik keşfetmişti! Frotaj, Fransızca bir kelime ve ovalamak anlamına geliyor. Neden sadece ovalamak denmiyor diye düşünüyor olabilirsiniz. Tabii ki, kulağa daha heyecan verici ve ilginç gelsin diye!

Max uzun kış gecelerinde vakit geçirmek için daha birçok eğlenceli resim tekniği keşfetti. Bunlar arasında osilasyon, grataj, kolaj ve çıkartma sanatını sayabiliriz. Bütün bunları evinizden çıkmadan siz de deneyebilirsiniz. Sürrealist olmanız da gerekmiyor!

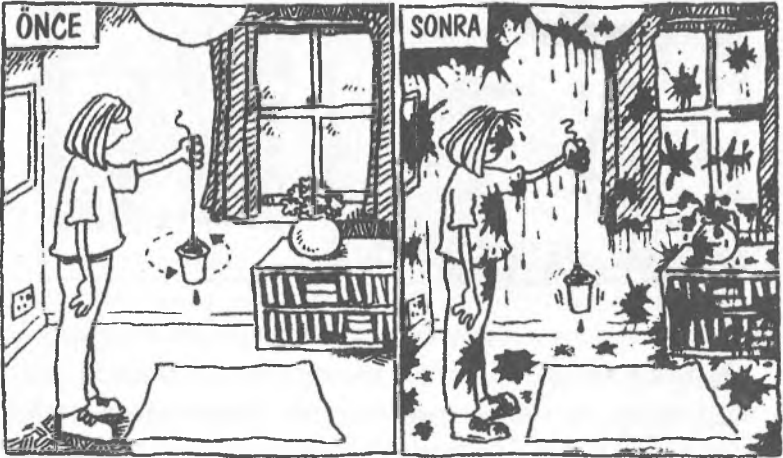
ETKİNLİK

Max Ernst'ün tekniklerini kullanarak kendi başyapıtınızı ortaya çıkarın!

1. Osilasyon

- Bir boya ya da yoğurt kutusunun altına açacağınız çok küçük bir deliğe bir miktar ip tutturun. Yere büyük bir kâğıt serin. İpin ucundan tutup kutuyu kâğıdın üstüne sarkıtın ve sallamaya başlayın.
- Sallarken dairesel hareketler yapın. Siz değil! Bu hareketi ipi tutturduğunuz kutuyla yapın!
- Kâğıdın üstünde (hatta belki de duvarlarda) çeşitli ilginç şekiller göreceksiniz.
- Hiç bir şey olmadı mı? Bir de kutuya boya koyduktan sonra deneyin bakalım!

2. Çıkartma Sanatı

- Bir kâğıdı boya ile bolca boyayın. Diğer boş bir kâğıdı boyadığınız kâğıdın üzerine yapıştırın, sonra kâğıdı üzerinden kaldırın.

- İkinci kâğıdı üçüncü boş bir kâğıda yapıştırın. Üçüncü kâğıdı dördüncü bir kâğıda yapıştırın ve böyle devam edin. Boya miktarı azaldıkça her sayfada farklı şekillerin oluştuğunu göreceksiniz.

Bu aktiviteyi istediğiniz kadar uzatabilirsiniz ama dikkat edin de bu sizde hastalık hâline gelmesin. Sürrealistler bu aktiviteye kendilerini o kadar kaptırıyorlardı ki bazen tek bir gecede bir yağmur ormanını tükettikleri söylenir!

3. Frotaj ve Grataj

Bu aktiviteler sırasında bilinçaltınızın ilginç bir yüzey ile iletişime geçmesi gerekiyor. Tıpkı Max'in kafedeyken yaptığı gibi. Bunun için bir kafeye gitmeniz gerekmiyor tabi.

- Çok yumuşak olmadığı sürece herhangi bir eskimiş yüzey kullanılabilir.
- Bir parça sert tahta, çuval ya da uysal bir gergedan bulun.

- Kâğıdınızı bulduğunuz yüzeye koyun ve kurşun kaleminizle kâğıdı karalamaya başlayın.

Büyük ihtimalle bilinçaltınızın, frotajını yaptığınız nesne ile iletişime geçtiğini hissedeceksiniz.

Grataj da frotaja benzer. Tek farkı gratajda kalem yerine boya kullanılmasıdır.

- Kâğıdınızı girintili çıkıntılı bir yüzeyin üzerine koyun.

- Sonra bir parça tahta ya da çok kuru bir resim fırçası yardımıyla boyayı kâğıda yayın. Ortaya çıkan şekillerin yüzeydeki şekillere benzediğini göreceksiniz.

Bu çalışmalarda ortaya çıkan bütün şekiller ve kullandığınız bütün yüzeyler hayal gücünüzü harekete geçirecektir. Elde ettiğiniz sonuçlarda gördüğünüz ilginç şekilleri bir süre sonra anlamlı şekillere benzetmeye başlayacaksınız.

Bütün aktiviteleri tamamladıktan sonra çalışmalarınızı parça parça kesip başka bir kâğıt ya da pano üzerinde birleştirerek kolaj çalışması yapabilirsiniz.

Max'in bütün bu teknikleri kullanarak ortaya çıkardığı çalışmasının adı Vox Angelica (Angelica'nın Sesi)'dir.

Sonuç

Sanatçıların büyük çoğunluğu bilinçaltı düşüncelerini eserleri yoluyla ifade ederler. Bazen bunu yaptıklarının farkında bile olmazlar.

Sanat rehberi:

René Magritte – Bu Bir Pipo Değildir – 1928-29, William N. Copley Koleksiyonu, New York, ABD

Salvador Dali – Haşlanmış Fasulyeli Yumuşak Yapı, "İç Savaş Öngörüsü" – 1936- Philadelphia Sanat Müzesi, ABD

Max Ernst – Ormanda Fazla Uzun Bir Süre Kaldılar – Saarland Müzesi, Saarbrücken, Almanya

SERVETLİK RESİMLER

RESSAM ARANIYOR!

ZENGİN OLMAK İSTER MİSİNİZ?

RESİMLERİNİZ SİZE ÇOK PARA
KAZANDIRABİLİR!

(AMA BEĞENMEZSEK AVUCUÑUZU
YALARSINIZ.)

Sanat için aç kalmak; sefalet öyküleri

Salvador Dali eserleri sayesinde o kadar zengin oldu ki yaşamak için kendisine lüks bir şato yaptırdı. Ne yazık ki bütün ressamların işleri onunki kadar yolunda gitmez. Bazen dehaları anlaşılamayan sanatçılar hayatları boyunca yoksulluk çeker. Siz hangisini tercih edersiniz? Meteliksiz bir ressam olmayı mı yoksa milyoner bir resim yıldızı olmayı mı? Eğer ressam olmayı düşünüyorsanız önünüzde birkaç tane kariyer seçeneği var. Bu seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?

- 1- Bir süre gerçekten fakir, sonra müthiş zengin olmayı mı?
- 2- Önce gerçekten fakir, sonra müthiş zengin, sonra tekrar çok fakir olmayı mı?
- 3- Müthiş zengin, sonra çok daha zengin olmayı mı?
- 4- Uzun yıllar gerçekten fakir, sonra müthiş zengin, ama ölü olmayı mı?
- 5- Gerçekten fakir, sonra ağzındaki dişi bile satacak kadar borç içinde olmayı mı?

Ne yazık ki çoğu sanatçı kariyerinde geleceği noktayı seçemiyor. Kimisi lüks bir yaşam sürüyor, kimisi hayat boyu sıkıntı çekiyor. Bakalım kimler sonradan zengin olmuş, kimler doğuştan milyoner, kimler yeteneksiz damgası yemiştir? Cevapları öğrenmek için okumaya devam edin.

Pablo Picasso'nun müthiş zengin olma hikâyesi

İspanyol ressam Pablo Picasso (1881-1973) kariyerinin başlarındayken Paris'te son derece yoksul bir hayat yaşıyordu. Yiyecek alacak parası bile yoktu. O zamanlar kapı önlerinden süt çaldığı anlatılır. Hatta bir ara yatağını bir şairle paylaşmaya mecbur kalmıştı. (Tabi yatağı aynı anda kullanmıyorlardı!) Pablo gündüzleri uyuyor, geceleri resim yapıyordu. Şair arkadaşı Max Jacob ise geceleri uyuyor, gündüzleri çalışıyordu. Ayrıca Max'ın paltosunu ve silindir şapkasını da ortak kullanıyorlardı. (Bu durum rahatsız edici ve utanç vericiydi herhâlde!).

Bir gün açlık ve yoksulluktan bıkip usanmış iki genç sanatçı gidip bir miktar sosis aldılar.

Ne yazık ki bu çok ucuz ve kalitesiz bir sosisti. İçi de lezzetli etle değil lezzetli gazla doluydu! Sosisi pişirmeye kalktıklarında sosis patladı. (Kimin aklına gelirdi ki!). Pablo bu

patlayan sosis olayını hayatı boyunca unutamadı. Max de bunu anlatan şiirler yazdı.

Her türlü sıkıntıya karşın Pablo iyi bir ressam olabilmek için çok çalışmaya devam etti. Başarılı olma konusunda kararlıydı. Kendisine modellik yapacak kişilere vermeye yetecek parası olmadığı için çevresinde tanıdığı, kendisi gibi fakir insanların resimlerini yapıyordu. Bu dönemde (1901-1904) çizdiği resimler aç, üşümüş, zayıf, sefil görünüşlü, tıpkı kendisi gibi insanlarla doludur.

Picasso'nun resimlerinde yer alan insanlar yoksul görünüşlü olmalarının yanı sıra mavi renkteydiler. Aslına bakarsanız bütün resimler mavi renkteydi. Picasso, mavinin pek çok tonunu kullanarak resimlerindeki kasvetli, kederli, yalnız görüntüyü pekiştiriyordu. Picasso'nun kendisi bile mavi renk olmuş olabilir; zira Paris'in kışları çok soğuktu. Mavi resimler sebebiyle Picasso'nun hayatındaki bu dönem "Mavi Dönem" olarak adlandırılır(Hayret!). Mavi Dönem'in arkasından şu dönemler geldi:

- "Pembe Dönem": Picasso biraz da olsa neşelenmişti, pembenin tonlarını kullandığı resimler yapmaya başlamıştı.
- "Afrika Dönemi": Picasso daha da neşelenmişti, Afrika motiflerinden ve renklerinden etkilenererek resimler yapıyordu.
- "Kübist Dönem": Kendini müthiş iyi hissettiği bir dönemdi. Cézanne'dan ilham alıyordu.

Picasso'nun zaman içerisinde içinden geçtiği bu çeşitli dönemler ve kullandığı farklı teknikler sayesinde insanlar "Bu Pablo müthiş bir ressam! Hem çok yönlü, hem hayal gücü kuvvetli, hem de zeki! Hatta bir dâhi olduğunu bile söyleyebiliriz. Avuç dolusu para verip resimlerini, heykellerini satın almalıyız!" demeye başladılar.

Öyle de yaptılar ve Pablo zengin, çok zengin oldu. Öyle zengindi ki artık kendine kömür, patlamayan sosis ve Fransa kıyılarında lüks bir ev gibi şeyler alabiliyordu. Gene de çok çalışmaya devam etti. Doksan yaşına kadar müthiş sanat eserleri yaptı. Arkadaşları “Dokunduğu eseri altına çeviriyor sanki!”

diyorlardı. Haklılardı. Pablo öldüğünde ardında müthiş bir servet bıraktı; Türk lirası ile tamı tamına bir trilyon üç yüz seksen milyon lira (1.380.000.000 TL)!

Anne Girodet'in parlak fikri

Zengin olmak isteyen sanatçılar eserlerinin değerini iyi hesaplamak zorundadır. Bazıları bunu eserin büyüklüğüne göre, bazıları da harcadığı zamana ve malzemeye göre belirler. A-L. Girodet'in yöntemi ise oldukça acayıpti!

Mum ışığında resim yapmak kolay değildir. Bunu gece çalıştığı dönemlerde Pablo Picasso da anlamıştı. Resmi en iyi şekilde aydınlatmak için mumu doğru yere yerleştirmek önemlidir. Mumu nereye koyacaksınız? Kulak arkanıza mı?

Fransız ressam Anne-Louis Girodet'nin (1767-1814) bu konuda parlak bir fikri vardı. (Bu arada isminden anlaşılmasa da kendisi erkekti.) Anne hep geceleri çalışıyordu ve yaptığı resmi görebilmek için özel bir şapka yaptırmıştı. Bu şaşırtıcı şapkanın siperine onlarca mumluk yerleştirilmişti. Aynı anda tam kırk adet mum taşıyabiliyordu. Ressam Anne-Louis Girodet, yaptığı resimlerin ücretini müşterilerinden alırken, hesabını kaç tane mum harcadığına bakarak yapıyordu.

Bay Cimri Nollekens!

Bazı sanatçılar ne kadar ünlü ve başarılı olursalar olsunlar ve ne kadar para kazanırlarsa kazansınlar, eli sıkı oluyorlar. Hatta bazen mum bile almayacak kadar cimri olabiliyorlar.

İngiliz heykeltıraş Joseph Nollekens (1737-1823), 18. yüzyıl İngiltere'sinin ünlülerine ait heykeller ve büstler yapıyordu ve bunlar sayesinde çok zengin olmuştu. O günün ünlüleri, kendi yüzlerini bir taşa oyulmuş olarak görmek için büyük miktarlarda para ödemeye hazırlardı. Joseph son derece zengin olmasına rağmen inanılmaz şekilde cimri bir insandı. Pinti ressam, tasarruf etmek için neler mi yapıyordu?

1- Mumlara para harcamak istemediği için akşamları evinde karanlıkta oturuyordu.

2- Mahallesindeki kasabın arka kapısının önüne atılan et artıklarını topluyor, sonra da pişirip yiyordu.

3- Odasında asla soba yakmazdı. Kışın ortasında bile!

Bu durumda cimri heykeltıraşın öldüğünde tam 460.000 lira miras bırakmasına şaşmamak gerek. Bu 1823 yılı için müthiş bir paraydı, şimdi bile öyle.

İnekler bedavaya olur mu? Peter De Wint'in ilginç hesabı!

Manzara resimleri yapan İngiliz ressam ve resim öğretmeni Peter De Wint (1784-1849) biraz paragöz biriydi. Sürekli, daha fazla nasıl para kazanabileceğinin hesabını yapardı. Geçiminin

bir kısmını para karşılığı resim dersi vererek karşılıyordu. Bir gün manzara resmi çizen öğrencilerinden birini seyrediyordu. Bir kaç tane inek eklense resmin çok daha güzel olabileceğini düşündü ve öğrencisi için resmin bir köşesine inekler çizdi. Ders sonunda öğretmene ücretini vermek isteyen öğrenci çok şaşırdı. Paragöz öğretmeni çizdiği inekler için ekstra para istiyordu!

Bu başyapıt bedavaya!

Bazen sanat eseri satıcıları zor durumdaki sanatçıları kandırabiliyorlar.

Yaptığı at resimleriyle bilinen Fransız ressam Gericault, bir dönem o kadar parasızdı ki resim yapabilmek için gerekli tuvali alacak parası bile yoktu. Çaresizlik içinde resim yapacak bir yer arıyordu. Bir tablo satıcısına gitti ve şöyle dedi: “Bana boş bir tuval verirsen sana bu bitmiş, at üstünde şövalye resmini veririm!”

“Peki... Hiç para istemiyor musun?” diye şaşkınlıkla sordu satıcı.

“Buna gerek yok.” dedi Gericault.

“Anlaştık!” dedi satıcı ve Gericault’un başyapıtı *Le Cuirassier*’i boş bir tuval karşılığında ondan aldı. Yaptığı alış-veriştten son derece memnundu!

Gericault dokunmadan o boş tuvali yüz seksen yıl kadar (!!) elinde tutabilseydi biraz para kazanabilirdi; tıpkı William Turnbull gibi...

Bu yoksa, kar fırtınasının ortasında kalmış bir kutup ayısı mı?

İngiliz ressam William Turnbull (1922) boş tuvalini tamamen beyaza boyadı ve bununla 1978 yılında, Liverpool'da John Moore sergisine katıldı. Bu tablo tam 6900 liraya satıldı. (Az bile vermişler!)

Boş olsun da ne renk olursa olsun!

Ad Rheinhardt (1913-1967) boş tuvaliyle çok daha iyisini yaptı. Tuvali tamamen siyaha boyadı... Sonra da 55.200 liraya sattı.

Aslında ne Ad'in ne de William'in tuvali bomboştu, sadece dikkatsiz gözlerle bakıldığında öyle görünüyordu. William tuvalinde kullandığı beyaz boyayla gerçekten ilginç bir yüzey ortaya çıkarmak istemişti. İnsanların boyanın renginden çok, boya ile oluşan şekillere dikkat etmesini umuyordu.

Ad ise daha çok ortaya çıkan renkle özellikle de renksiz görünen renkle ilgileniyordu.

Tuvalinde aslında siyahın çeşitli tonlarıyla boyanmış dikdörtgenler vardı. Tuvale bakıp da sadece siyah bir boşluk görenler ise ilginç bir görsel tecrübeden mahrum kalanlardı. Bir sanat eserine yeterince dikkatle baktığınızda sürprizlerle karşılaşacak, ilk bakışta büyük ihtimalle fark edilmeyecek detayları göreceksiniz. Bu yüzden bakın... Bir daha bakın... Bir daha bakın!

"Açlıktan ölüyorum! Biraz param olsun, hemen bir parça biftek alacağım... Sonra da onu boyayacağım!"

Bazı sanatçılar zengin olmaya başladıklarında kazandıkları paraları her zaman hayat standartlarını yükseltmek için harcamazlar. Chaim Soutine (1894-1943) Litvanya'nın küçük

bir köyünde doğmuştu ve en büyük isteği ressam olmaktı. Yedi yaşındayken evdeki mutfak bıçağını satmış, kendisine boya kalemleri almıştı. Annesi durumu fark ettiğinde çok sinirlendi ve onu iki gün boyunca bir dolaba kilitledi.

Bu bile Chaim'i ressam olma isteğinden vazgeçiremedi. Ancak ne yazık ki ailesi onu bir sanat okuluna gönderemeyecek kadar fakirdi.

Sonra bir gün, Chaim'in hayatını değiştiren bir olay oldu! Mahallenin papazının oğlu ona dayak atmıştı. Sebebi de izin vermemesine rağmen papazın resmini yapmış olmasıydı.

Papaz, Chaim'in annesine, oğlunun Chaim'e attığı dayak yüzünden bir miktar para vermek zorunda kaldı. Bu para ile hem Chaim tedavi edildi hem de okuması için bir sanat okuluna gönderildi (Bana hemen bir papaz bulun, oğlu da olsun lütfen...).

Ancak fakirlik Chaim'in okulda da peşini bırakmadı. Chaim, çok yetenekli ve azimli bir öğrenciydi ama beş parasızdı. Bu durumun sebebi belki de Chaim'in yaptığı resimleri kimseye göstermek istememesiydi. Tablolarının resim sergilerinde yer alması konusunda hastalıklı bir korkusu vardı. Acımasız sanat dünyasında bazı alıcıların ne yazık ki resimleri satın almadan önce görmek gibi kötü bir huyları var! Bu da bazen sorun olabiliyor tabii.

Bu sebeple Chaim hep parasız hep açtı. Saatlerce bir kafenin kasasının önünde oturur, birilerinin gelip ona yemek ısmarlamasını beklerdi. Gelin görün ki insanlar ondan hep uzak dururdu. Sadece fakir ve aç değil, aynı zamanda kirliydi ve doğal olarak da kötü kokuyordu.

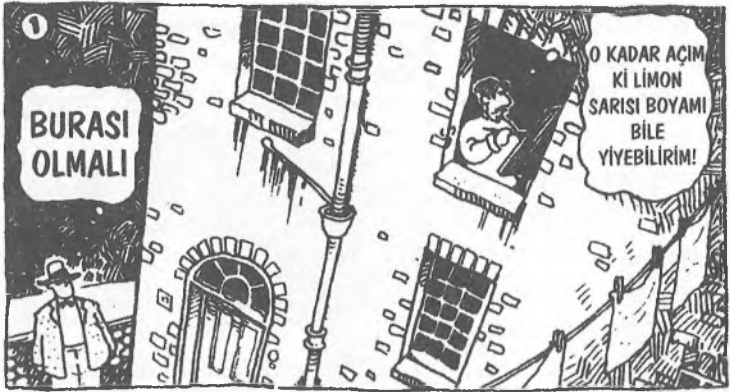
En sonunda, bütün sorunlarına karşın, Chaim eserlerini satıp bir miktar para kazanmaya başladı.

Bir "Nereden nereye" hikâyesi

Bazen sanatçılar bir gecede keşfedilirler. Sıradaki hikâyemiz de bunlardan...

Önemli not: Hikâyemiz sanat dünyasında geçiyor. Bu dünya, eleştirmenler, sanat eseri satıcıları ve koleksiyoncuları (ve birkaç sanatçı) tarafından işgal edilmiştir. Bu yabancı dünyada yaşayanlar, sanat dili - ya da entel dil - diyebileceğimiz özel bir dille konuşurlar. Hikâyemiz boyunca bazı karakterler bu dilde konuşacaktır. Ne dediklerini anlamazsanız endişe etmeyin, zaten kendileri de anlamıyorlar!

Bazen sanatçılar uzun yıllar boyunca, açlık ve sefalet içerisinde, tavan arasındaki odalarında zorluklar yaşayarak eserlerini ortaya koymaya çalışırlar. Uzun süre onları kimse fark etmez. Sonra bir gün, aniden bir sanat eleştirmeni tarafından keşfedilirler.

Vermeer bizi sakinleştirebilir!

Herkes hikâyemizdeki ressam kadar şanslı olmayabiliyor. Hollandalı Jan Vermeer (1632-1675) sanat eğitimini başarıyla tamamlamış ve ustalığı kabul görmüş bir ressamdı. Ne var ki resimlerine müşteri bulmak konusunda çok sıkıntı çekiyordu. Jan, son derece detaylı iç mekân resimleri yapıyordu. Yaptığı resimlerin çoğu, müzik aleti çalan çok şık kadınlar üzerineydi. Resimlerinin insanlar üzerinde huzur verici, sakinleştirici bir etkisi vardı.

Birinci bölüm: Ekmek parası uğruna

Jan Vermeer, resimlerini çok ama çok, gerçekten çok yavaş yapardı. Bu yüzden eşi ve on bir çocuğunu geçindirecek kadar para kazanamazdı. Bazı resimlerine ekmek fırıncısı el koymuştu; çünkü Jan, ekmek borçlarını ödeyemiyordu! Öldüğünde arkasında o kadar çok borç bıraktı ki kalan yirmi bir tablosu da satılmak zorunda kaldı.

Buna rağmen ele geçen para borçlarını kapatmaya yetmedi. Ne yazık ki 1675 yılında kimse Jan Vermeer'in resimlerinin kıymetini bilemedi.

İkinci bölüm: En uzun kuyruk

Jan'ın hayaleti, ölümünden 321 yıl sonra 1996 yılında, ABD'nin Washington şehri üzerinde şöyle bir gezinseydi binlerce insanı dondurucu soğuk ve kar yağışlı bir gecede sokaklarda kamp kurmuş ve uzun kuyruklar oluşturmuş hâlde görecekti. Neden kuyruk olmuşlardı acaba?

1- Michael Jackson'ın son konserine bilet almak için bekliyorlardı.

2- Otobüsler işlemiyordu.

3- Ertesi sabah indirimlerin ilk günüydü.

4- En uzun kuyruğu oluşturup Guinness Rekorlar Kitabı'na girmeye çalışıyorlardı.

Cevap: Hiçbiri! Tahmin etmiştiniz değil mi? Neden kuyruğa girdiklerini öğrenmek istiyorsanız okumaya devam edin!

Üçüncü bölüm: “Ne? Benim için mi? Şaka mı bu?”

Jan'ın hayaleti kuyruğa bakarak şöyle düşündürdü herhâlde:

“Şu zavallı insanlar bedavadan bir somun ekmek alabilmek için sıraya girmişler. Yazık, çok acıyorum onlara. Eve ekmek götürememek ne demek çok iyi bilirim.”

Ama yanılmış olurdu. Kuyruk olmuş bekleyen o insanlar evsiz fakirler değildi. Onlar, Vermeer'in yirmi bir resminin sergileneneceği millî müze önünde bilet alabilmek için sabahlayan Amerikalı sanatseverlerdi.

Dördüncü bölüm: “Ben sakinleşmek istiyorum. O zaman suratına bir yumruk ister misin?”

Resimlerinin Washington'da sergilendiği o dönemde, bütün dünyada sanatseverler Jan Vermeer'in tablolarının muhteşem olduğu fikrinde birleşmişlerdi. Vermeer'in resimlerine bakan herkesin o anda sakinleştiğini, huzur bulduğunu ve mutlu olduğunu söylüyorlardı. Serginin biletleri kısa sürede tükendi ve bilet bulamayan binlerce insan hayal kırıklığına uğradı.

Serginin devam ettiği iki ay boyunca üç milyondan fazla insan sergiyi ziyaret etti. Kuyruklarda bekleyen insanlardan bazıları resimleri görmeyi (ve sakinleşmeyi) o kadar çok istiyordu ki birbirleriyle kavga edip yumruklaşmaya başladılar.

Öyle değerli ki... Paha biçilemez!

Jan'ın resimleri şu an dünyanın en zengin insanların bazılarına ait. Eserlerin paha biçilemez olduğu söyleniyor. Sahipleri tarafından titizlikle saklanıyor. Bazı eser sahipleri ise resimleri halka açık şekilde sergilemeye pek de hevesli olmuyor. Örneğin İngiltere kraliçesini sahip olduğu Vermeer resmini sergilenmesi için Washington'a yollamaya ikna etmek tam dört yıl almıştı.

Bir sanatçının eserlerinin paha biçilmez olması ne anlama gelir?

1- Eserler beş para etmez.

2- Resmin üzerindeki fiyat etiketi düşmüştür ve kasadaki satış elemanı tabloyu havaya kaldırıp iş arkadaşına “Kardeş Vermeerleri bu hafta kaçta veriyorduk? Kampanya yapmıştık sanırım?” diye sormak zorundadır.

3- Eser sahibi resmi alırken ne kadar ödediğini hatırlamıyordur.

4- Resim o kadar değerlidir ki hiç kimse bir gün satılması gerekse eserin değerinin ne olacağını bilmemektedir.

Cevap: 4. Eserlerin değeri hesaplanamayacak kadar büyüktür.

Vincent Van Gogh’un üzücü bunalım hikâyesi

Bir diğer Hollandalı ressam olan Van Gogh’un da eserlerini satacak kimse bulamama gibi bir problemi vardı. Ne yazık ki yaptığı sekiz yüz adet resmi satın alacak kimse bulamıyordu! Üstelik eserlerinin satışıyla uğraşan kişi erkek kardeşiydi.

Resimleri henüz takdir edilmese de Vincent işe iyi yönünden bakmaya çalışıyordu. Fransa'nın güneyinde duvarları sarı bir ev bulup yerleşti ve orada pek çok neşeli resim çizdi. Sarı mobilyalar, sarı ayçiçekleri, sarı evler! Vincent, hayatını bir ressam olarak devam ettirebilmek için büyük bir sefalet içinde yaşıyordu. (Ne bekliyorduk ki başka?) Bazen bisküvi ve yumurtadan başka yiyecek bulamadığı oluyordu. Bir seferinde yağlı boya larını bile yemeye kalktı! Bunu boyaları çok lezzetli olduğundan yapmamıştı tabii, sadece hayatından bıkmıştı ve kendini zehirlemeye çalışmıştı. Çektiği bütün sıkıntılara rağmen Vincent o müthiş resimlerini yapmaya devam etti ama ne yazık ki resimlerini hâlâ satamıyordu.

Sonra, çok sonra, aradan geçen uzun, sıkıntılı yıllardan sonra işler değişmeye başladı. Vincent'in yaptığı ayçiçeği tablolarından biri, Londra'daki Christie's Müzayede Salonu'nda, yaklaşık 57.000.000 liraya satıldı. Ayçiçeklerinden her biri 4,6 milyon lira etmişti. Birden herkes Vincent'in bir tablosunu satın almak ister olmuştu. Birkaç ay sonra Avusturalyalı bir milyarder Vincent'in "Zambaklar" tablosunu tam 69 milyon lira ödeyerek satın aldı.

Sonra daha da güzel gelişmeler oldu! Vincent'ın arkadaşı Doktor Gachet'in portresini yaptığı resmi olağanüstü bir fiyata satıldı: Tam 112.946.426 lira! Ancak ne yazık ki bu satış Vincent öldükten yüz sene sonra gerçekleşti. Keşke yakaladığı bu büyük başarıyı görebilseydi. 113 milyon lira ile istediği kadar bisküvi satın alıp üstüne bir yat, bir de kat alabilirdi!

Evet, gerçekten Vincent'ın "Ayçiçekleri" gittikçe daha fazla, daha da fazla sevmeye başlandı!

Zavallı Vincent resmini yaptığı nesnelere karşı derinden bir bağlılık hissedirdi. Yaptığı ayçiçeği, zambak ve güneşli Fransa kırları resimlerinden enerji ve renk fışkırırdı. Ne yazık ki Vincent'ın bol bol kullandığı boyalarla kendine güvenen fırça darbeleriyle ve heyecanla yaptığı resimleri 19. yüzyıl Fransa insanları için çok fazlaydı. Eserlerinin kaba, özensiz ve basit olduğu düşünülüyordu.

Vincent'ın ne kadar büyük bir ressam olduğunun anlaşılması için uzun yıllar geçmesi gerekti. Onun resim sanatına kazandırdığı yeni enerjik tarza alışmak uzun zaman aldı. Günümüzde ise resimlerinin birer şaheser olduğuna inanılıyor. Binlerce insan evlerinin, ofislerinin, okullarının duvarlarını onun resimlerinin baskı kopyalarıyla süslüyor. Tabii 100 milyon lira-cık parayı ödeyebilecek olanlar gerçeğiyle de süsleyebilir!

Özel bir yetenek

Sanat eserlerinin gerçek değeri nedir? Jan ve Vincent'ın resimlerini yaparken kullandığı boyalar ve tuvalerin maliyeti beş on liradan fazla değildi... Ama sonuçta zengin sanatseverler resimleri için milyonlar ödediler. Bu paraları sadece ressamlar tuval üzerine bir miktar boya sürdü; renklerle ve şekillerle güzel bir şekilde oynadı diye mi verdiler? Yoksa ressamların ortaya çıkardığı daha önemli şeyler mi vardı?

Evet, fırça darbeleriyle bu sanatçılar eserlerine özel bir duygu kattılar. Bu, büyük ihtimalle resmi yaparken hissettikleri duyguydu. Bu duyguyu her bir fırça darbesiyle tuval üzerinde kullandıkları boyanın miktarıyla ve renk, şekil, ışık, gölge gibi unsurlara kattıkları yorumlarıyla resimlerine yansıttılar. İlginç bir şekilde bu duygu çoğu zaman resme bakan kişi tarafından da paylaşılır; hem de ressamı yüzyıllar önce ölmüş olsa bile... Eser durduğu sürece bu duygu da resimle birlikte kalır ve onu benzersiz yapan da budur. Aynı zamanda bu, eserlerin hiçbir zaman tamamen aynı şekilde kopyalanamayacağı anlamına da gelir; hatta kendi ressamları tarafından bile! Sanat eserlerinin seri üretimi, sanatçıların değil fabrikalardaki makinelerin işidir!

Sonuç

Bir sanatçının özel bir yeteneğinin olduğunun ve sıra dışı eserler ortaya koyduğunun anlaşılmasının ardından sanatçının eserlerinin değeri hemen artar. Picasso da bu şekilde, henüz çok gençken keşfedildi ve sonra hayatı boyunca yeteneğinin meyvelerini yedi. Jan Vermeer ve Vincent Van Gogh ise öldükten çok sonra kıymetleri anlaşıldığı için çabalarının maddi karşılığını almanın keyfini süremediler.

Belki de asıl ödül, böylesi büyük bir yetenekle eserler üretebilmektir. Pek çok insan onların sahip olduğu sanat yeteneğinin küçük bir kısmına sahip olabilmek için servet ödemeye hazırdır. Yine de yaşarken biraz olsun takdir görseler ve eserlerinden para kazanabilselerdi hiç fena olmazdı, değil mi?

Sanat Rehberi

Joseph Nollekens – İngiliz Denizci Kahramanları Maners, Blair ve Bayne'in Büstleri – Westminster Abbey

Peter De Wint – Ekin Tarlası – 1840 – İskoçya Milli Müzesi, Edinburg

Gericault – Şimşekten Korkmuş At – Millî Müze, Londra

Chaim Soutine – Fırtına Sonrası Okula Dönüş – Phillips Koleksiyonu, Washington DC, ABD

Millais – Ophelia – 1851-1852, Tate Galerisi Ad Rheinhardt, Soyut Resim no: 5 – 1962 – Tate Galerisi, Londra

Vincent Van Gogh – Ayçiçekleri – 1988, Millî Müze, Londra

Vermeer – Lavta Çalan Kadın – Metropolitan Sanat Müzesi, New York, ABD

PARA, PUL, SAHTEKÂRLİK

Her milyoner ünlü ressamın bildiği bir gerçek vardır; sanat dünyasında bazıları çok büyük paralar kazanabilir. Hem de sadece sanatçılar değil, onların etrafındaki pek çok insan da sanat eserleri piyasasında son derece zengin olabilir. Bunlardan bazıları çok çalışarak, bazıları işleri yolunda gittiği için, bazıları da pek de dürüst olmayan yöntemlerle ... Sanat sim-sarı bu son gruba mı deniyor acaba?

Haksızlık etmeyin ama! Sadece sanat eseri alıp satan, sanat simsarları değil bahsettiklerimiz. Sanat eserlerini taklit edenlerden bahsediyoruz... Hans van Meegeren gibilerden...

Hans van Meegeren (1880-1947):

Usta sanat eseri taklitçisi

Sanat simsarları bazen alıp satacak tablo bulmakta zorlanırlar. Böyle durumlarda tek yapmaları gereken fırçalarını alıp “Kendi tablonu kendin yap.” metodunu uygulamaktır! Hollandalı tablo satıcısı Hans Von Meegeren da aynen böyle yapardı. Hans sürekli ünlü resimlerin taklitlerini yapar, sonra da bunları bu işten anlamayan müşterilere gerçekmiş gibi satardı. Yaptığı resimlerden bir tanesi olan “Emmaus’ta Akşam Yemeği” ile bütün sanat uzmanlarını kandırmıştı. Yaptığı “Hz. İsa ve Havarileri” tablosu 1937 yılında “Vermeer’in en başarılı resmi” olarak nitelendirilmişti!

Taklit tablolar yapma konusunda Hans çok becerikliydi. Hatta bir seferinde 2. Dünya Savaşı sırasında Alman politikacı Hermann Goering'e taklit bir Vermeer tablosu satmayı başarmıştı. Tabi sonra, korkunç Goering ona bunun bedelini kötü ödetti.

Hünerli Hans, korkunç Hermann'ı nasıl oyuna getirdi? (Yoksa tersi mi oldu?)

**TAMAM O ZAMAN,
ANLAŞTIK!**

**BUYRUN, SEVGİLİ GOERING.
UMARIM MEMNUN
KALIRSINIZ.
(Kasıntı herif n'olacak?).**

**KEH KEH KEH! NASIL DA KANDIRDIM! BU REZİL HERİFİN
ALDIĞI VERMEER TABLO GERÇEK DEĞİL, SAHTE. HEM DE
BİZZAT BEN YAPTIM!**

**HEH HEH HEH! BU ŞAŞKIN HOLLANDALI SATICIDAN
ŞU MÜTHİŞ VERMEER TABLOSUNU SAHTE PARA
VEREREK SATIN ALDIM! NASIL DA KANDIRDIM!**

Hans'a da ancak, sahte bir banka bulup sahte paraları yatırmak kaldı!

Hadi canım sen de!

Savaştan sonra, korkunç Hermann'ın çalıntı tablolarından oluşan koleksiyonu, bir tuz madeninde saklanmış olarak bulundu. Aralarında Hermann Goering'in, Van Meegeren'den satın aldığı taklit Vermeer tablosu da vardı. Tabloyu bulan Hollanda polisi hemen Hans'ın evine gitti.

“Ne oldu?” diye sordu Hans.

“Ne mi oldu? Oyun bitti seni sahtekâr!” diye cevap verdi polis. “Eller yukarı yetenekli Bay Hans! Seni düşmana sanat eseri satmak suçundan tutukluyorum!”

“Nazilere sanat eseri satmadım! Ben onları kandırdım, taklit tablo sattım! Ben vatansever bir Hollandalıyım! Bir kalpazanım, pis bir işbirlikçi değilim!” diye kendini savundu Hans.

“Hadi canım sen de!” dedi polis memurunun biri. “Sen bizi saf mı sandın?”

“Doğru söylüyorum; ben kalpazanım!” diye bağırды Hans. “Bütün sahte tablolarım gerçek gibidir!”

“İspat et o zaman!” dedi yetkililer.

“Tamam, ederim!” dedi Hans.

Hans’ı boyalar, fırçalar ve bir tuvalle birlikte bir atölyeye kapattılar. Hans bir yağlı boya tablo yapmaya başladı. Bir süre sonra sanat uzmanları neler yaptığına bakmak için yanına girdiler ve gözlerine inanamadılar. Tuvalin üzerinde muhteşem bir Vermeer tablosu şekilleniyordu!

“Vay canına!” dedi yetkililer. “Yanılmışız. Sen gerçekten bir kalpazanmışsın. Gerçek resimlerin sahtelerini yapan gerçek bir kalpazan!”

Uzmanları kandıran tek sahte eser ressamı Hans değildi...

Hilebaz Eric’in çifte blöfü

Eric Hebborn (1934-1996); Sör Anthony Van Dyck (1599-1641) ve Giovanni Batista Piranesi (1720-1778) gibi ressamların sahte tablolarını yapan bir ressamdı. Yaptığı taklit tabloları pek çok ülkede galerilere ve müzelere satıyordu. En

sonunda bir gün iki farklı ressamın tablosu için aynı kâğıdı kullandığı fark edilince yakalandı.

(Hayır, aynı kâğıda iki resim yapmamıştı tabii ki, o kadar akılsız değildi. Sadece, iki farklı ressamın tablosu için aynı cins kâğıdı kullanmıştı!)

Foyası meydana çıktıktan sonra Eric, bütün taklit tablolarını itiraf etmeye karar verdi. Hayatını anlatan bir kitap yazdı ve kitabında yapıp sattığı bütün tabloları, tabloları sattığı galerilerin adlarını tek tek yazdı. Ne var ki iflah olmaz bir sahtekâr olan Eric, sahte olduğunu itiraf ettiği resimlerin listesine, aslında sahte olmayan birkaç tane resmi de kattı! Sanat uzmanları büyük bir telaş içine düşmüşlerdi. Hangi resim gerçek, hangisi sahte, bir süre gerçekten bilemediler!

1996 yılında zavallı Eric, Roma'da bir sokak arasında öldürüldü. Kim bilir, belki de katiller bir grup öfkeli sanat uzmanıydı!

Kurnaz bir sahtekâr olmak nasıl bir şey anladınız mı?

Ünlü tabloları çalıp satanlar... Sonra bir daha satanlar... Sonra bir daha satanlar...

Bazen kurnaz ve acemi ressamalar, usta sahtekârlarla bir olup çok para kazanmak için planlar yaparlar. Bu planlar genellikle çok ünlü bir tabloyu, örneğin Mona Lisa'yı çalmak üzerine olur. Bu olağanüstü ünlü tablo İtalyan ressam Leonardo Da Vinci (1452-1519) tarafından yapılmıştı. Resimdeki İtalyan asilzade kadın, sanki dört yüz yıl önce kendisine yapılan bir şakaya birazdan gülüverecekmiş gibi bir ifadeyle bakar. Günümüzde böyle az bulunan bir sanat eseri hırsızlardan en karmaşık elektronik güvenlik sistemleriyle korunur, ama bundan seksen yıl önce durum tam olarak böyle değildi.

Paris 1911

TEVATÜR POSTASI LEONARDO'NUN GÜZEL HANIMEFENDİSİ KAYIP!

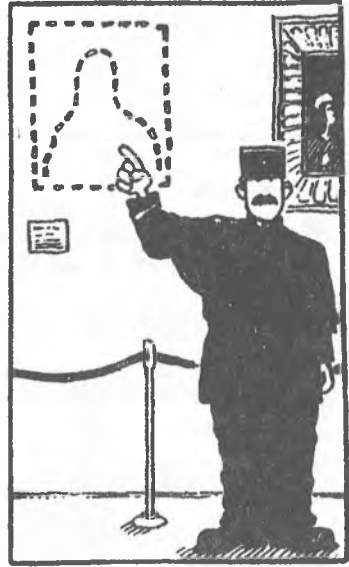
Bütün Fransa şaşkınlık içinde... Bugün sabah erken saatlerde Paris sokaklarında insanları ağlarken gördüm. Neden mi ağlıyorlardı? ÇÜNKÜ millî hazinemiz ortadan kayboldu.

Hayır Eyfel Kulesi değil... O hâlâ yerinde çok şükür (Otoriteler neyse ki kuleyi tren raylarına bağlamışlar. Bilirsiniz biz Fransızlar akılsız değiliz!). Mona Lisa'dan bahsediyorum. Tablo ortadan kaybol-

muş. Herhâlde alçak bir hırsız, başka bir yere bakarken gizlice Mona Lisa'ya yaklaşmış, onu cam kasasından çıkarmış, sonra da gömleğinin altına saklayıp kayıplara karışmış. Kendisi çok asil ve eski bir tablo, bulunduğu müze de çok asil ve eski olduğu için herhangi bir alarm sistemi bulunmuyormuş. Hırsız hiç zorlanmadan Mona Lisa'yı alıp gitmiş. Acaba şimdi nerede? Köhne bir bodrumda aç ve susuz olarak esir edildiği kesin. Bu dünyaya neler oluyor böyle? Neredeyse artık herkes yatmadan önce evinin kapısını kilitlemek zorunda kalacak!

DÜzeltme: Sabah, erken saatlerde Paris sokaklarında insanların ağlama sebebi soğuk havaymış."

Pierre Closely — Tevatür
Postası Editörü

Mona Lisa'nın çalınmasının ardından daha önce sanatla yakından uzaktan ilişkisi olmayan Fransızlar bile bu hırsızlık yüzünden öyle üzüldü öyle kızdı ki binlerce insan bir araya gelerek tablonun asılı olduğu boş duvarı görmek için Louvre Müzesi'ne yürüdü.

Fransız polisi suçluyu bulmak için umutsuzca uğraşıyordu. Hatta Pablo Picasso'yu bile sorgulamak için gözaltına aldılar. Belki de onun Leonardo'yu kışkırdığı için tabloyu çaldığını düşündüler!

Hırsızlığın üzerinden fazla zaman geçmeden Mona Lisa zengin bir Amerikalı koleksiyoncuya satıldı. Sonra başka bir zengin Amerikalı koleksiyoncuya daha satıldı. Sonra bir başkasına daha, bir başkasına daha... Sonuçta toplam altı farklı Amerikalı, Mona Lisa'yı 450.000 lira karşılığında satın aldı. Mona Lisa sadece bir tane olduğuna göre bu nasıl oldu sizce?

1- Tabloyu satar satmaz hırsızlar sattıkları kişiden tabloyu tekrar çaldılar. Tablonun yeni sahiplerinin çalıntı eser satın almaktan tutuklanmamak için hırsızlığı polise şikâyet edemeyeceklerini de biliyorlardı. Ardından resmi tekrar sattılar, sonra yine çalıp tekrar sattılar ve bu böyle devam etti!

2- Hırsızlar tablonun pek çok renkli fotokopisini çektiler, sonra da bunları çok zengin ama bir o kadar da saf milyonerlere sattılar.

3- Hırsızlık haberinin duyulmasından sonra bir dolandırıcılık çetesi, bulabildikleri bütün "Rakamlarla boyayalım" boyama kitabı setlerini satın alıp küçük çocukları gece gündüz çalıştırarak resimleri onlara tamamlattılar. Bu resimlerden en iyi altı

tanisini seçip sanat eseri meraklılarına sattılar. Kalanları da Avrupa'ya götürüp kamyonet arkalarında, sokaklarda sattılar.

4- Uzman bir taklitçi ressam tarafından altı tane son derece gerçekçi Mona Lisa taklidi yapıldı ve orijinal çalıntı Mona Lisa olduğu söylenerek sanat eseri koleksiyoncularına satıldı. Tabii ki doğruluğu hiç sorgulanmadı!

Cevap: 4. Bütün bunlar bir dolandırıcılık çetesinin işiydi. Önce gerçek Mona Lisa'nın çalınmasını planladılar, sonra altı tane zengin Amerikalı koleksiyoncu bularak onları, gerçek olduğunu söyledikleri Mona Lisa tabloları için, 450.000 lira vermeye ikna ettiler. Koleksiyoncular aslında bu paraları Yves Chaudron isimli taklitçi ressam tarafından yapılan sahte tablolara ödemişlerdi. Bu zengin Amerikalıların akılları paraları kadar bol değilmiş demek ki...

Bu arada gerçek Mona Lisa, çetenin hırsızlığı yapması için kiraladığı adamın evinde duruyordu.

Adam tabloyu önce Louvre'dan, sonra da çetenin elinden çalmıştı! 1914 yılında resmi, bir İtalyan sanat eseri tüccarına satmaya çalışırken yakalanarak hapse atıldı ve resim de Louvre Müzesi'ne iade edildi.

Birkaç "hareketli" hikâye daha...

"Çabuk! O otobüsü takip et!"

1989 yılında sarhoş bir adam, Birmingham Sanat Galerisi'ne girdi ve "Chatterton'un Ölümü" isimli tabloyu duvardan indirdi. Sonra da bu 57.500 lira değerindeki tabloyu alarak sokağa çıktı ve çift katlı bir otobüse binerek kaçtı!

Goering... Goering... Ah Goering!

Korkunç Hermann Goering, Birmingham'daki sarhoş hırsızdan biraz daha hırslı bir sanat eseri hırsızıydı. Sadece bir adet tabloyu çalmakla yetinmedi. Tam 5281 tane tablo çaldı! O, belki de gelmiş geçmiş en hırslı sanat eseri hırsızıydı.

Tehlikeli ve öldürücü arkadaşı Adolf Hitler'den aldığı küçük bir yardımla korkunç Hermann, Avrupa'daki müze ve galerileri geziyor, gözüne kestirdiği her resmi çalıyordu. Çaldığı tablolar arasında Rembrandt, Rubens (1577-1640) ve Goya (1746-1828) gibi ünlü ressamların başyapıtları da vardı. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda bu kötü kalpli Nazi'nin duvarlarında çaldıkları resimleri asacak boş yer kalmamıştı! Bu durum onu fazla rahatsız etmiyordu. Büyük ihtimalle çaldığı muhteşem sanat eserleri onun umurunda bile değildi.

Resim ve ³ Antika Koleksiyonculuğu

AYLIK DERGİSİ

Bu ay size tanıtacağımız koleksiyoncu, Almanya'dan Bay H. Goering. Bay Goering'in Avrupalı ressamların başyapıtlarından oluşan gerçekten çok etkileyici bir resim koleksiyonu var. Resimlerini çeşitli mekânlarda saklıyor: Son derece iyi korunan villasında ve son derece iyi korunan tuz madeninde... Yerini sır olarak tutmamız şartıyla önce kendisini villasında ziyaret ettik. Anlaşılan pek çok kişi onunla resim koleksiyonu hakkında (ve başka bazı konular hakkında) görüşmek istiyor. Hatta biz villaya doğru giderken yolda İngiliz topçu subaylarıyla karşılaştık. Beraberlerinde birkaç bin Amerikalı asker vardı ve yollarını kesen Alman panzerlerini geçmeye çalışıyorlardı. Bize Hermann Goering'in nerede olduğunu bilip bilmediğimizi sordular. Bay Goering oldukça po-

püler birisi olmalı. O insanların hepsi sanat dergisi için röportaj yapmak isteyen kişiler olmaz herhâlde... Değil mi?

Neyse, sonunda Goering kulelerine ulaştık. Tabii dev boyuttaki canavar Rottweiler köpeklerini ve dev boyuttaki canavar görünüşlü SS subaylarını aştıktan sonra...

Bizi Bay Goering'in resim koleksiyonunun bulunduğu yere götürdüler.

Gerçekten inanılmazdı! Rembrandt, Rubens, Goya gibi büyük ressamların muhteşem resimlerinin de aralarında olduğu binlerce sanat eseri...

Resimlere bakarken bir şey fark ettim. Ben bu resimlerden bazılarını daha önce görmüştüm; ama Avrupa'daki müze ve galerilerde!

Bundan Bay Goering'e bahsettiğimde ise nedense sinirlendi. Hemen SS adamlarını çağırdı ve beni zindana attırdı. Beni

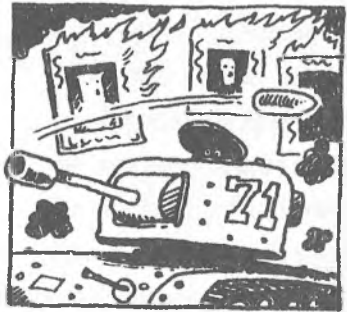

zincirlediler ve bana saatlerce işkence ettiler.

Sonra akşam saatlerinde işkencecilerim beni işkence masamla birlikte kalan resimlerin etrafında gezdirmeye başladılar. Ben de o konuyu tekrar açmamaya karar verdim.

Goering kulelerinden ayrılırken size daha önce bahsettiğim Amerikalı ve İngiliz sanatseverlerle karşılaştık. SS subayları ve Rottweiler köpekleriyle göğüs göğüse çarpışıyorlardı. Birden Bay Goering âdeta sanat sevgisini kaybetti ve aceleyle bütün koleksiyonunu yakmaya kalkıştı.

Dergimizin bir sonraki sayısında Berlin'den Sayın A. Hitler ile konuşacağız. Sizlere Bay Hitler'in sıra dışı "ülke koleksiyonu" merakı ile ilginç ama hızla küçülen koleksiyonunu anlatacağız.

Düşmanlarının çatışmayı kazanacağını anladığı anda Hermann Goering büyük bir soğukkanlılıkla bütün resim koleksiyonunu yakmaya çalıştı. Neyse ki amacına ulaşmadan yakalandı. Resimler daha sonra gerçek sahiplerine iade edildi. Peki, gerçekten iade edilebildi mi acaba?

Bu eserler gerçekte kime ait?

İlginç bir şekilde Hermann, çalarak ele geçirdiği resimlerin kendi malı olduğuna inanıyordu. Başka bir deyişle eserlerin gerçek sahibinin kendisi olduğunu düşünüyordu. Bu, tabii ki doğru değildi. Bir sanat eserinin gerçek sahibinin kim olduğu konusu bazen biraz kafa karıştırıcı olabilir. Özellikle de o eser çok uzun süre önce başka bir ülkeden getirilmişse.

Avrupa ülkelerinin imparatorluk olmaya çalıştığı, dünyanın çeşitli yerlerindeki ülkeleri sömürgeleştirdiği dönemlerde bazı maceraperestler keşif için gittikleri ülkelere küçük hatıra eşyalar getirirlerdi. Mesela, birkaç bin köle, ya da bir Mısır piramidinin içindeki her şey! İspanyollar özellikle Peru'nun eski yerlileri İnkalara ait altın ve gümüşten yapılmış sanat eserlerine meraklılardı ve bol bol bu eserlerden ülkelere götürürlerdi. Tabii eser sahiplerini ortadan kaldırdıktan sonra!

İngilizler ve Fransızlar eski Mısır piramitlerinin hazinelerini araştırırken içlerinden bazı parçaları ödünç almakta hiç sakınca görmezlerdi. Tabii geri getirmeyi çoğu zaman unuturlardı! Bu yüzden bazı İngiliz sanat koleksiyonlarında, aslında hiç olmaması gereken pek çok parça bulunabilir.

Eski sanat eserlerinin bu şekilde farklı ülkelere taşınması bir süre sonra uluslararası sorunlara ve anlaşmazlıklara da sebep olabilir.

Mermerlerimizi geri verir misiniz lütfen?

19. yüzyılın başlarında Elgin Kontu, Yunanistan'dan bazı mermer parçaları getirdi. Bunlar "Partenon" adı verilen eski Yunan tapınaklarında bulunan heykellerdi. Elgin Kontu, Yunanistan'a gitmiş, bunların bir kısmını "ele geçirmiş" sonra da İngiltere'ye geri "ihraç" etmişti.

Bu heykeller günümüzde "Elgin Mermerleri" adıyla anılıyor. Yunanlar ısrarla bu eserleri geri istiyor, British Museum yetkilileri ise onları satın aldıklarını söyleyerek heykellerin kendilerine ait olduğunu söylüyorlar. Yunan ve İngiliz hükûmetleri zaman zaman mermer heykellerin gerçek sahibinin kim olduğu konusunda çocuklar gibi birbirleriyle atışıyor sonra da ağlayarak annelerine olan biteni şikâyet etmeye gidiyorlar!

İlginç bir şekilde Yunanlar, bunun karşılığında bazı eski İngiliz eserlerini "ele geçirmeyi" ve "ihraç etmeyi" düşünmemişler. Hâlbuki etrafta "ödünç" alabilecekleri bir şeyler mutlaka vardır! Örneğin: Salisbury Ovası'ndaki büyük taşlar! Bunları kim istemez? Gazete başlıklarını bir düşünsenize!

YUNANLAR STONEHENGE'İ KAÇIRDI

"GELİN SİZİNLE BİR DEĞİŞ-TOKUŞ YAPALIM"
DİYOR YUNANLAR;

"BİZE HEYKELLERİMİZİ GERİ VERİN... BİZ DE
SİZE DOMİNO TAŞLARINIZI VERELİM!"

Bazı insanlar istedikleri eseri, istedikleri zaman satın alabilecek kadar zengindirler. Bu paralı koleksiyoncular bir eseri satın almayı kafalarına koyduklarında inanılmaz miktarları gözden çıkarabilirler.

Bir başyapıt nasıl takip edilir?

Ultra zengin bir sanat koleksiyoncusu için hayat bazen oldukça zor ve karmaşık olabilir. William Randolph Hearst, California'da yaşayan, başarısıyla efsane olmuş bir gazete yayıncısıydı. Göz alıcı sanat koleksiyonunu, Hearst Kalesi olarak adlandırdığı devasa malikânesinde saklıyordu.

Bir gün eski dergileri karıştırırken gözü gümüşten yapılma müthiş bir sanat eserinin fotoğrafına takıldı. O anda gördüğü esere vuruldu ve kendi kendine "Buna sahip olmalıyım!" dedi. Eserin büyük ihtimalle İngiltere'de bulunduğunu düşünerek hemen onun adına alışveriş yapan temsilcisini aradı ve ona derhal bu eserin izini bulup kendisi için satın almasını söyledi. Temsilcisi, uzun uğraşlar ve araştırmalardan sonra William'ı arayarak ona ne yazık ki bu sanat eserine hiç bir şekilde ulaşamadığını anlattı. Ancak William çabuk pes eden biri değildi. Kendine özel bir dedektif tuttu ve ona şöyle dedi: "Ne pahasına olursa olsun, onu bana bul! O eseri istiyorum!"

Süper dedektif işini iyi biliyordu. Bir süre sonra William'ı arayarak gümüş sanat eserinin nerede olduğunu bulduğu haber verdi.

Evet William, eseri altı yıl önce satın almış, sonra da tamamen unutmuştu. Paketinden bile çıkarılmadan Hearst Kalesi'nde duruyordu. William eserin sahibini bulduğuna göre acaba ona iyi bir teklif vermiş midir?

Sanat delisi mi? Başka bir şey mi?

William Randolph Hearst gibi sanat meraklıları olmasaydı, sanat eseri satıcıları, kalpazanları, hatta hırsızları bile işsiz kalabilirdi. Hepsinin dayanak noktası, pek çok insanda var olan anlaşılma ve özgün sanat tutkusu... Bu konuda hiç şüphe yok; pek çok insan sanat delisi! Büyük sergilere nasıl koştuğlarına bir bakın!

- 1994 yılında 296.000 kişi Tate Gallery’de yapılan Picasso sergisini görmeye geldi.
- 1974 yılında 771.000 kişi Royal Academy’de yapılan Çin sanatları sergisini görmeye geldi.
- 1995 yılında 7000 kişi, Tate Gallery’de yapılan Damien Hirst’e ait yarı dana yarı inek sergisini görmek için kuyrukta bekledi. (Biletler de yarı fiyatına mıydı acaba?)
- 1972’de tam 1.694.000 kişi eski Mısır’a ait Tutankamun hazineleri sergisini görmek için British Museum’a gitti. (Tabi ki hepsi aynı anda değil!)

Evet, insanlar gerçekten sanat eserlerini görmekten hoşlanıyorlar. Hatta paraları yetiyorsa satın alıyorlar. Ama sanat için neden bu kadar çok para harcıyorlar dersiniz? Aldıklarını yiyemedikten, giyemedikten, kullanamadıktan sonra, satın almanın sebebi nedir?

Araştırma: İnsanlar neden sanat eserleri biriktiriyorlar?

Ünlü bir sanat galerisine gelen müşterilere, nelere para harcadıkları ve bunun sebebi soruldu. İşte verdikleri cevaplardan bazıları:

BEN YATIRIM İÇİN SATIN ALIYORUM. ASLINDA RESMİ HİÇ BEĞENMEDİM AMA BU RESSAMIN YAKINDA ÇOK ÇOK ÜNLÜ OLACAĞINI DUYDUM. BU DURUMDA RESMİN FİYATI FIRLAYACAK. 5 LİRAYA ALDIĞIM RESMİ İKİ HAFTA SONRA 300.000 LİRAYA SATMAYI UMUT EDİYORUM.

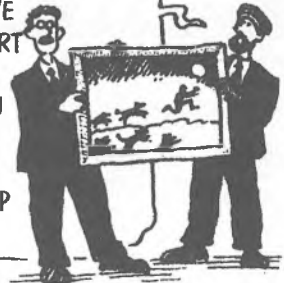
KÖPEĞİM DUVARA PİSLEDİ. LEKEYİ KAPATMAK İÇİN BİR ŞEY ARIYORDUM...

BU RESSAM ÇİKOLATADAN BİLE ŞAHANE! İLERİDE KESİN BİR YILDIZ OLACAK. HEMEN BİR TABLOSUNU ALMANIZI ÖNERİRİM. GERÇEK BİR DAHİ! TAMAM KABUL EDİYORUM... RESMİ BEN YAPTIM!

NORMAN BU AY SONU EMEKLİ OLUYOR. ARKADAŞLARLA ONA BİR HEDİYE ALMAK İSTEDİK VE ONA BİR KURT SÜRÜSÜ TARAFINDAN TAKİP EDİLEN BİR ADAMI ANLATAN BU TABLOYU SATIN ALDIK. BÖYLECE POSTACI OLARAK GEÇİRDİĞİ O MUTLU YILLARI HEP HATIRLAYACAK!

BUNU SATIN ALIYORUM ÇÜNKÜ BENİM NASIL BİRİ OLDUĞUMLA İLGİLİ BİR ŞEYLER SÖYLÜYOR. BUNU HERKESİN GÖREBİLECEĞİ BİR YERE KOYACAĞIM. HER GÖREN BENİM NE KADAR ZEVK SAHİBİ, BAŞARILI VE SANATTAN ANLAYAN BİRİ OLDUĞUMU ANLAYACAK. ASLINDA ESERİ HİÇ BEĞENMEDİM, AMA BUNUN NE ÖNEMİ VAR, ÖYLE DEĞİL Mİ?

ÜÇ TIRNAKLI TEMBEL HAYVANLARA BAYILIYORUM! DOĞU FRIMLEY'NİN EN BÜYÜK TEMBEL HAYVAN RESİM

KOLEKSİYONU BENDE! BU YÜZDEN LEONARDO'NUN "ÜÇ TIRNAKLI TEMBEL HAYVANIN CENNETTEN KOVULUŞU" KARTPOSTALINI SATIN ALIYORUM. NE KADAR SEVİMLİ DEĞİL Mİ? VE FARK ETTİNİZ Mİ, GÖZLERİ SİZİ TAKİP EDİYOR!

Bütün bu okuduklarınızdan sonra siz de mutlaka bir sanat koleksiyoncusu olmak istiyorsunuzdur.

Kendi sanat koleksiyonunuzu yapmaya başlayın...

"Bir sanat koleksiyoncusu olmak istiyorum ama yeterince param yok! Hâlâ aldığım marka spor ayakkabıların taksitini ödüyorum!" diyorsunuz. Ümitsizliğe kapılmayın ey küçük harçlık sahipleri! Sanatı ucuza satın almak mümkün. Etrafınıza bir bakın:

- Eskiciler, kamyonet arkasında satış yapan satıcılar, kullanılmış eşya satan yerler, bitpazarları... Buralara gidin. Bulaçağınız kelepir eşyalara siz bile şaşıracaksınız. 10 - 20 lira

gibi çok küçük miktarlara alış veriş yapabilirsiniz. Tek yapmanız gereken gözlerinizi açık tutmak ve sıkı pazarlık yapmak. Kim bilir... Belki de gerçekten özel bir "eski" yakalayabilirsiniz!

- Tavan aranızı elden geçirin. Bazı insanlar gerçekten tavan aralarına unutulmuş sanat eserleri saklayabiliyorlar.

Haydi, aramaya hemen başlayın, ama unutmayın tavan araları tehlikeli olabilir. Bir yetışkinden yardım isteyebilirsiniz.

UYARI!

APARTMAN SAKINLERİ! ŞU ANDA TAVAN ARASINDA SANAT ESERİ ARIYORSANIZ HEMEN VAZGEÇİN. ORASI TAVAN ARASI DEĞİL, ÜST KAT KOMŞUNUZUN EVİ VE BİRAZ ÖNCE ONLARIN ÇAY TAKIMLARINI KIRDINIZ!

- Müzayedelere gidin. (Kim daha çok para teklif ederse sanat eserleri ona satılır.)

Müzayedelerde pek çok sanat eseri satılır ve bu etkinliklere sürekli olarak katılan kişiler bazen çok ucuza sanat eserleri satın alabilirler. Philip Parker isimli sanat eseri satıcısı, ünlü müzayede salonu Sotheby's'de gerçekleşen bir satışa katılmıştı. Bir tablo dikkatini çekti ve onu 410 liraya satın aldı. Aldığı tab-

loyu bir başka ünlü müzayede salonu olan Christie's'de tekrar satışa çıkardı. Tablo tekrar satıldı ama Philip'in ödediğinden bir miktar daha fazla bir fiyata; tam 85.000 liraya!..

İki satış arasında Philip, sadece çok uyanık davrandığı ve ciddi bir sanat bilgisine sahip olduğu için büyük miktarda kâr elde etti. Dikkatini çeken tablo bir papanın, Rönesans ressamlarından Piombo tarafından yapılmış önemli bir portresiydi. Philip bu türden eserleri hemen fark edecek bir bilgi birikimine sahipti. Zaten arkadaşları da onun âdeta bir elektrik süpürgesi gibi, önemli eserleri çekip bulduğunu söylerlerdi.

Önemli not: Eğer bir müzayedeye katılmak istiyorsanız, satış sırasında tuvalete gitmek için asla elinizi kaldırmayın. Yoksa farkında olmadan Kral Edward döneminden kalma, bir malikânedeki bütün tabloları satın alabilirsiniz!

- Ucuza sanat eseri sahip olmanın bir diğer yolu da gelecek vadeden bir sanatçıyı keşfedip eserlerini henüz ucuzken satın almaktır. Kim bilir, belki de mahallenizden ya da okulunuzdan bir sanatçı ileride çok ünlü olup 21. yüzyılın Picasso'su olarak adlandırılabilir! Burada önemli olan bu kişilerin yeteneğini erkenden keşfetmek ve eserlerini fazla para etmeden önce ucuza satın almaktır. Hatta acemi sanat dâhisi size eserlerini futbol kartları ya da bir miktar şekerleme karşılığında ücret istemeden bile verebilir!

“Ünlü olmak için büyümeyi bekleyemem. Ben şimdi ünlü olmak istiyorum!”

Eğer Alexandra Nechita sizin okulunuzda bir öğrenci olsaydı ve siz de onun resimlerinden birini satın almayı düşünüyor olsaydınız gerçekten çok acele etmeniz gerekirdi. Alexandra 1986 yılında Romanya’da doğmuştu. Şu an Los Angeles’ta yaşayan Alexandra’nın kariyeri ailesi Amerika’ya yerleştikten sonra büyük bir hızla yükseldi!

- Alexandra iki yaşındayken mürekkepli kalemle resimler çizmeye başladı.
- Beş yaşına geldiğinde biraz daha zor olan sulu boya ile resim yapıyordu.
- Sekiz yaşında bölge kütüphanesinde bir resim sergisi açtı. Resimleri çok beğenildi.

- Dokuz yaşına geldiğinde Alexandra’nın yedi tane kişisel resim sergisi olmuştu. Canlı renkler kullanarak yaptığı rüya gibi resimleri belli başlı sanat galerilerinde sergileniyordu.
- On yaşına geldiğinde resimlerinden iki yüz tanesi satılmıştı.
- Koleksiyoncular resimleri için toplamda yaklaşık 5.750.000 lira ödediler.

- Alexandra'nın resimlerinin her biri yaklaşık 230.000 liraya satılıyor ve eserlerini satın almak isteyenlerin uzun bir bekleme listesi var.

Alexandra'nın resimlerini satın alan bazı Amerikalılar gerçekten bu eserleri çok beğenerek aldılar. Bazıları ise belki de sadece yatırım amacıyla satın aldı. İleride resimlerin ödedikleri 230.000 liradan fazla edeceğini umuyorlardı. Tabii ki ileride bu resimlerin daha fazla para edeceğinin hiç bir garantisi yok. Bazen bazı ressamalar gerçekten popülerliklerini kaybediyorlar ve resimleri de sanat dünyasında eskisi gibi ilgi çekmemeye başlıyor. Bazen resimlerin fiyatı ucuzlayabiliyor. Bu yüzden, sanat eserlerine yatırım yapmak riskli bir iştir. Özellikle de satın alırken ödemekte zorlanıyorsanız...

Bay Bond'un riskli zambakları

Avustralyalı bir işadamı olan Alan Bond, Vincent Van Gogh'un "Zambaklar" adlı ünlü tablosunu satın almaya karar vermişti. Bir miktar borç para aldıktan sonra bir müzayedede 70 milyon lira ödeyerek resmi satın aldı. Ne yazık ki bir süre sonra maddi sıkıntıları yüzünden borcunun kalan kısmını ödeyemedi. Borcunu ödemek için resmi, Amerikalı milyarder bir koleksiyoncu olan J. Paul Getty'e satmak zorunda kaldı. Getty, tabloyu 57 milyon lira gibi uygun bir fiyata satın aldı. Durumu daha kolay anlamanız için şöyle ifade edelim:

70.000.000 lira - 57.000.000 lira = Tühh! (Bay Bond açısından)

Ya da = Heyyy! Bu harika! (Bay Getty açısından)

Sonuç

Bir sanat eseri satın alırken en önemli nokta eseri gerçekten sevmeniz ve sonra da satın alacak güce sahip olmanızdır. Ancak o zaman o sanat eserinin tadını çıkarabilirsiniz. Eğer ilerde değer kazanırsa bu sizin için fazladan bir ödül olur. Tabii o çok sevdiğiniz eser sonradan çalıntı ya da sahte çıkmazsa!

Sanat Rehberi

Van Meegeren – Emmaus'ta Akşam Yemeği – Boymans Müzesi, Rotterdam, Hollanda

Rembrandt Van Rijn – Değneğe Yaslanmış Dilenci – Rijks Müzesi, Amsterdam, Hollanda

Leonardo Da Vinci – Mona Lisa – Louvre Müzesi, Paris, Fransa

Elgin Mermerleri – British Museum, Londra

ZAMANINDA YAPMIŞLAR

Uygun bir fiyata sanat eseri yakalama peşinde olan sanat koleksiyoncuları Amerikalı kâşif John Lloyd Stephens'in 1839 yılında ele geçirdiği sanat hazinelerini duysalar herhâlde kiskançlıktan çatırlardı. Stephens, koca bir şehri... Hem de tarihî eserlerle dolu olarak... Komik bir rakama satın almıştı! John ve ressam arkadaşı Frederick Catherwood, Orta Amerika ormanlarını keşfe çıktıkları sırada Copan isimli kayıp şehri keşfettiler. Copan, Mayalar tarafından binlerce yıl önce kurulmuş bir şehirdi. Bu antik şehrin sahibi olan adam, buranın değersiz olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden şehri John'a sadece 65 lira karşılığında sattı!

Fred haklıydı. Bütün eski uygarlıklarda sanat çok önemliydi. Eski toplumların çoğunda güçlü hükümdarlar sanatçıların çok faydalı olabileceklerini hemen keşfetmişlerdi.

Hamilton Dükü'nün ayaklarının hikâyesi

Zengin bir İngiliz aristokrat olan Hamilton Dükü, eski Mısır sanatına çok meraklıydı. Firavunların yaşam biçimine, özellikle de ölümleriyle ilgili her şeye bayılıyordu!

En çok istediği şeyin bir Mısır firavunu gibi gömülmek olduğuna karar verdi (öldükten sonra tabii). Eski Mısır usulü cenazesi için hazırlanmak amacıyla kendine çok güzel ve son derece pahalı bir taş tabut ya da diğer adıyla bir lahit ile vücudunu öldükten sonra koruması için kullanılmak üzere çürümeyi engelleyici sıvı satın aldı.

Bir zaman sonra Dük hastalandı ve ölümü yaklaştı. Hizmetçileri onu yeni evi için hazırlamaya başladılar. Dükün boyunun lahitten daha uzun olduğunu fark ettiklerinde ise dehşete kapıldılar. Boyu lahitten tam yarım metre daha uzundu. Ayaklarının sığması mümkün değildi. Hizmetçiler durumu anlattıklarında

Dük çılgına döndü fakat sonra bunun çok da önemli olmadığını düşünerek etrafındakilere seslendi: “Beni oraya katlayıp koyun!”

İlginç sanat keşifleri

Arthur Povey' in değersiz tabağı!

Bazen insanlar sahip oldukları tarihî eserlerden habersiz olabiliyorlar. Bay Arthur Povey de yıllar boyunca en sevdiği tatlısını bir servet değerinde olduğunu bilmediği bir tabaktan yedi.

Tatlı yediği kabın 41.000 liraya satılması Bay Povey için tam anlamıyla bir sürpriz oldu!

Bir sanat eseri uzmanından üç faydalı tavsiye:

- Siz de mısır gevreğini çok değerli bir antika tabaktan yiyor olabilirsiniz. Hemen tabağın altını çevirin ve bakın.
- Ne yaptınız? Bir dahaki sefere tabağı çevirmeden önce içindekini bitirin.

- Altındaki yazılara bakın. Eğer “Antika Çin Porseleni (Şang Hanedanlığı MÖ 1750) Bulaşık makinesinde yıkanmaz!” yazıyorsa bir hayal kırıklığı yaşamaya hazır olun.

Eski bir mezara düşmek

1990 yılında Amerikalı bir turist Mısır’da Giza yakınlarında bir çölde atıyla seyahat ediyordu. Birden turistin atı, arkasından da kendisi ortadan kayboluverdi. Yumuşak kumların arasından aşağıya kayarak eski bir Mısır mezarına düşmüşlerdi. Düştükleri yer daha önce kimsenin keşfetmediği (yapanların dışında tabii) bir mezardı. Turisti aramaya gelen kurtarma ekibi mezara girdiğinde içinde çok nadir bulunan ve paha biçilemeyen, 20 cm uzunluğunda, 4400 yıllık bir heykelcik ile atıyla birlikte bir Amerikalı buldu!

İmparator Di ve taştan askerleri

Bazı tarihî eserler şaşırtıcı şekilde müthiş, müthiş şekilde şaşırtıcı olabiliyor! Quin Shi Huang Di isimli Çin imparatoru

sanatçılarını topladı ve onlardan 7000 tane doğal boyutlarında asker heykeli yapmalarını istedi. Bu askerlerin her birinin yüzü, elleri ve üniformaları farklı şekilde yapıldı.

Büyük ihtimalle bu dünyanın şimdiye kadar gördüğü en büyük Action Man ordusudur! Askerler, yaklaşık 2000 yıldır hareketsiz olarak duruyorlar. Kuyu kazmaya çalışan Çinli köylüler tarafından keşfedilen bu orduya kızıl topraktan yapılmış oldukları için "Terracota Askerleri" adı verildi.

İmparator'un askerlerine isim koyup koymadığını, ya da ara sıra onlarla oynayıp oynamadığını bilmiyoruz. Aslında askerlerin yapılma sebebi bu değildi. Anlaşıldığı kadarıyla bu taştan ordu, imparator öldükten sonra onu korumak amacıyla yapılmıştı ve imparatorun mezarına yerleştirilmişti!

Çok iyi fikir değil mi? Aslında herkesin öldükten sonra böyle yüzlerce askere ihtiyacı var! Acaba Quin Shi Huang Di askerlerin onu nelerden korumasını istemişti? Topraktaki kurtçuklardan mı?

İmparatorun bu düşüncesi bize son derece gülünç gelebilir, ama biz 21. yüzyılda yaşıyoruz.

Hayatımızda televizyonlar, arabalar, bilgisayarlar var ve bazı şeylerin ne olduğu hakkında bilgi sahibiyiz. Oysa bundan 2000 yıl önce insanlar çok çeşitli inançlara ve fikirlere sahipti. Quin Shi Huang Di, bu askerlerin onu ya da ruhunu, ölümünden sonra koruyacağına inanmış olmalıydı. Bunun gerçek olmayacağını söyleyenlerin üzerine de herhâlde gerçek ordusunu salmıştır.

Daha eski zamanlarda iki kişinin, İmparator Di'nin taştan askerlerinden biraz daha fazla hareketli bir hayatı vardı. Ressamlar Zeuxis ve Parrhasius... Bir gün birbirine rakip bu iki ressam, içlerinden hangisinin daha yetenekli olduğunu belirlemek için bir yarışma yapmaya karar verdiler.

①

ZAMAN: ÇOK ESKİ
YER: YUNANİSTAN

BEN ESKİ YUNANIN EN
YETENEKLİ RESSAMİYİM!

②

ORADA DUR BAKALIM
PARRHASIUS. BİR
KERE BİZ ESKİ YUNAN
DEĞİLİZ!

③

BİZ MODERN YUNANIZ!
ARADAN YÜZYILLAR
GEÇTİKTEN SONRA ESKİ
YUNAN SAYILACAĞIZ!

④

ZATEN BURALARDAKİ
EN ŞAHANE RESSAM
BENİM! BUNU HERKES
BİLİYOR!

⑤

BANA BAK ZEUXIS! BU
İŞİ ÇÖZMENİN TEK
YOLU VAR: YARIŞALIM!

⑥

PEKİ, ANLAŞTIK
PARRHASIUS!
BOYALARINI KAP GEL!

7 ZEUXIS BÜTÜN YETENEĞİNİ
SERGİLEDİĞİ BİR ÜZÜM SALKIMI
RESMİ YAPTI.

NASIL BULDUN?

VAYY!
GERÇEKTEN
ÇOK ETKİLEYİCİ!

8 RESİM O KADAR GERÇEKÇİYDİ Kİ
BİR KUŞ ÜZÜMLERİ GAGALAMAYA
ÇALIŞMIŞTI.

KÜÜÜT!

AHH!
BENİ BİLE
KANDIRDI!

9 HERHÂLDE BENİM BİR
NUMARA OLDUĞUMU SEN DE
ANLAMIŞSINDIR. SENİN RESMİNİ DE
GÖRELİM HADİ!

İŞTE
BURADA!

10 HİH! HERHÂLDE YAPTIĞIN
İŞTEN UTANIYORSUN Kİ
ONU BİR PERDENİN ARKASINA
SAKLAMIŞSIN!
AÇ DA GÖRELİM!

11 NE?
BURADA PERDE YOK Kİ! SADECE
PARRHASIUS'UN
YAPTIĞI PERDE RESMİ VAR!

HİRT!

HİRT!

12 VAY CANINA PARRHASIUS,
BU İNANILMAZ! SEN
GERÇEKTEN ESKİ YUNANIN
EN İYİ RESSAMISIN!

GAGAM
KIRILDI!

Evet, Parrhasius kesinlikle perde resmi yapmayı çok iyi biliyordu. Yarışmada öne geçmişti, ama başka bir karşılaşmada son gülen Zeuxis oldu.

Sonuç:

Eski eserlerle ilgili bir not

Eski, güç ve servet sahibi hükümdarlar sanatçılarına müthiş sanat eserleri yaptırırlardı. Bu eşsiz eserler daha sonra yer altında bulunan gizli odalara gömülürdü. Bu odalar hükümdarların mezarlarıydı. Yapılan sanat eserleri böylece uzun yıllar boyunca hiç kimse görmeden saklı kaldı.

Modern eserlerle ilgili bir not:

Günümüzde, güç ve servet sahibi sanat koleksiyoncuları büyük miktarlarda paralar harcayarak müthiş sanat eserleri satın alıyorlar. Bu eşsiz eserleri daha sonra yer altında kapalı odalarda tutuyorlar. Bu odalara banka, kasa daireleri ve müze depoları deniyor. Sanat eserleri böylece uzun yıllar boyunca hiç kimse görmeden saklı kalıyor.

Sanat Rehberi

Alçı Üzerine yapılmış Ziyafet Tablosu, MÖ 1400 – Netamun Mezarı, Thebes, Mısır British Museum, Londra.

Kireçtaşı levha Üzerine yapılmış Prenses Neferti-abet portresi MÖ 2500 – Giza, Mısır'daki kraliyet mezarından alınmış, Louvre Müzesi, Paris, Fransa.

SANATTAN ANLAMAK YA DA ANLAMAMAK

Artık sanat hakkında bir miktar bilgi sahibi olduğunuza göre...

- İyi bir sanat eserini fark edebilir misiniz?
- Kötü bir sanat eserini fark edebilir misiniz?
- Bir şeyin aslında bir sanat eseri olduğunu fark edebilir misiniz?

İnsanların neyin sanat eseri olduğu konusunda şiddetli tartışmalar yaptıkları dönemlerde anlaşmazlıkları yüzünden birbirlerine yumruk attıkları bile biliniyor. Sanatın insanları böyle öfkeliendirebilecek bir gücü var; özellikle de soyut ise... Ya da alışılmamış, geleneklere uymayan malzemelerle yapılmışsa... Ya da kabaysa!

Sıra dışı eserlere insanlar nasıl tepki veriyor?

- Gerçekten kibar kişilerse şöyle derler:

Hımm, değişik bir eser.

Ama aslında düşünceleri bu olabilir:

Bu kadar uyduruk bir şey görmedim. Milyon verseler bu zırvayı evime sokmam!

- Kibar ve entel kişilerse şöyle derler:

Oldukça iddialı bir resim !

- Hiç bir şekilde kibar ya da entel değillerse sinirden zıplayarak, dişlerini gıcırdatarak ve tükürükler saçarak şöyle bağırabilirler:

Bu zırvalığın zırvası bir şey. Tek kelimeyle iğrenç! Bunu evime sokup duvarıma asar mıyım ben? Uç yaşındaki kızım bile bundan iyisini yapar!

(Bu ve bunun gibi sözler...)

Öte yandan bir başkası da şunları diyebilir: “Bu dâhice bir sanat eseri! Anlamayanlar zevksiz cahillerdir!”

Jack damlattı... Fışkırttı... Gene damlattı!

Jackson Pollock (1912-1956), yaptığı “İsimsiz” (1948) ve “30 Numara” (1950) gibi tablolarla bazı insanların beğenisini kazanmış bir ressamdı. Bazıları ise onun tablolarında sadece renk görüyorlardı.

New York’ta yaşayan Amerikalı bir ressam olan Jack resimlerini yaparken aslında alışılmış olan malzemeleri, hiç alışılmamış metotlarla kullanıyordu.

Jack Pollack soyut ekspresyonist bir ressamdı. Bu da şu anlama geliyordu; Jack herkes gibi insan resimleri çizmek yerine, düşüncelerini boyalarını kullanarak ifade ediyor; bilinen her hangi bir şeye benzemeyen şekiller, motifler, desenler kullanarak resimler yapıyordu. Diğer bir deyişle, Jack resimlerini tuvaline renk renk boyaları damlatarak, püskürterek, fışkırtarak, fırlatarak, lekeler ve çizgiler ekleyerek, bazen de çok fazla miktarda boya kullanarak yapıyordu.

“Peki ne olmuş, bunun neresi sanat? Küçük kardeşimin yemek önlüğü de buna benziyor.” diye düşünüyor olabilirsiniz ama Jack’in resimlerinde bir sebeple insanları çeken ve etkileyen bir şeyler var. Diğer geleneksel sanat eserlerini seven pek çok insan da onun resimlerinden hoşlanıyor ve eserlerini görmek istiyorlar.

Bu resimleri yapmanın çok çok kolay olduğunu da düşünüyor olabilirsiniz. Sonuçta herkes tuvale boya fışkırtıp püskürtüp lekeler yapabilir ve bir leke diğerine benzer, değil mi?... Pek de öyle değil. 1960’lı yıllarda, Jackson bir trafik

kazansında öldükten ve resimleri binlerce liralara satılmaya başladıktan sonra, bazı insanlar da aynen böyle düşündüler. Jackson Pollock'unki gibi resimler yapıp satmaya çalıştılar. Ne var ki taklitler anında fark ediliyordu. Onun resimlerinde özel bir şey, sadece onun verebildiği bir kalite vardı.

Belki de onun boya damlatma ve fışkırtma tarzı taklit edilemez ve tekrarlanamaz bir tarzı. Tıpkı bazı bovingcilerin, dart oyuncularının ve diğer sporcuların sahip oldukları gibi kendine has bir tarz... Jackson Pollock'a yaşarken "Jack the Dripper" (Damlatıcı Jack) gibi alaycı bir lakap takılmış olsa da pek çok insan tarafından o artık bir sanat dâhisi olarak kabul edilmektedir.

Aksiyon Jack, biraz aksiyon!

Jackson bir resme başlarken önce yere devasa boyutlarda bir kanvas bez sererdi. Sonra büyük bir kutu boya açar ve bir çubuk üzerinden boyayı tuvale akıtmaya başlardı. Tuvalin her tarafında bu boyadan kullandıktan sonra üzerine diğer boyaları fışkırtarak, fırlatarak ve damlatarak desenler yapardı. Bazen de resmine farklı bir doku kazandırmak amacıyla koyulaştırdığı boyalarına kum ve kırık cam karıştırırdı.

Resmine gerçekten kendini kaptırıdıysa ve malzemeleri bit-tiyse, eline geçen her şeyi, örneğin; boya tüplerinin kapakla-rını, atölyesinde etrafa saçılmış iğne ya da çivileri kullanırdı. Bazen boyasının içine atmak için cebinde ne var ne yoksa boşaltıp kullandığı bile olurdu. Düğmeler, anahtarlar, otobüs biletleri, madenî para, sigara izmariti, kibrit gibi maddeler onun resim malzemesi olabiliyordu.

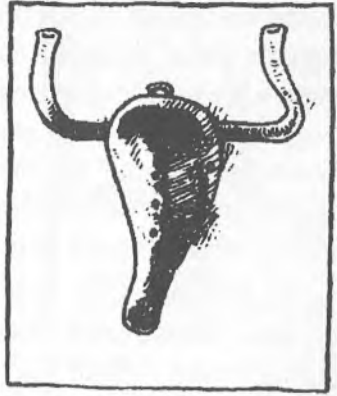

Korkunç Malzemeler

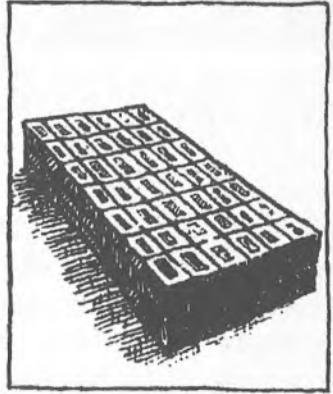
Çatal iğne, sigara izmariti gibi maddeler insanın aklına ilk gelen resim malzemeleri değildir, öyle değil mi? Jackson, bu şekilde eline geçen her cismi kullanarak resim yapmayı seven tek ressam değildi. Pek çok sanatçı, kâğıt ya da toprak gibi alışılmış malzemeler kullanmaktan memnunken, bazıları da yeni ve farklı malzemeleri sanata dönüştürme çabası içindeydi. Denilebilir ki malzemeler ne kadar acayıpsa, o kadar iyiydi.

Aşağıda sıraladığımız sıra dışı resim malzemelerinden beş tanesi gerçekten kullanıldı, bir tanesi ise kullanılmadı. O kadar acayip ki kullanılmayanın hangisi olduğunu anlamamak için şaşkın olmak lazım!

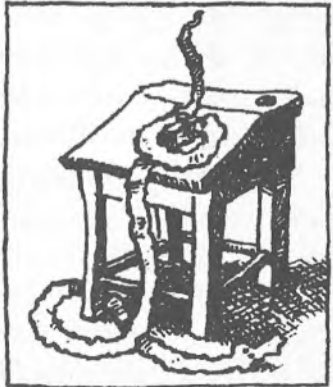
1- Bir bisikletin gidonu ve selesi. Pablo Picasso bu malzemeleri kullanarak bir boğa heykeli yaptı. (Bundan kısa bir süre sonra da esrarengiz bir bisiklet kazası geçirdi!)

2- Bir yığın tuğla. Heykeltıraş Carl André, Tate Galerisi'nde üst üste yığılmış tuğlaları kullandığı bir sergi yaptı. Çok sayıda insan bu sergiye tepki gösterdi ancak inşaatçılar için sergi bir ilham kaynağı oldu. Carl'ın başyapıtından o kadar etkilendiler ki bütün dünyada ki inşaatlarda tuğla yığınları görülmeye başlandı.

3- Derisini değiştirmiş bir boğa yılanına ait yılan derisi, bir miktar raptiye ve eski bir okul sırası. İsveçli sanatçı Lars Dieter Olsen, bu sergiyi 1972 yılında Harvard Galerisi'nde gerçekleştirdi. Yılan derisini okul sırasına raptiyeledi ve eserine "Rik-tüs" adını verdi. Eserin eğitim sisteminin korkunç etkilerinden kaçma çabasını sembolize ettiğini söyledi.

4- Chessington Hayvanat Bahçesi'nde yaşayan ayılar, bir

miktar ayı yemeği ve gıda boyası. Sanatçı Peter Kuttner, aylara verilen yemeği gıda boyasıyla boyadıktan sonra aylara yedirdi. Sonra ne mi yaptı? Hiç bir şey! Sadece bu sanat olayına “Yenilebilir Gökkuşağı” ismini verdi.

5- İki yüz yirmi yedi kilo patates. Güney Amerikalı bir sanatçı olan Victor Grippo, Birmingham’da bir sanat galerisinde 227 kg patates sergiledi. Patateslerin her birine elektrik kablosu taktıktan sonra hepsini elektrik voltajını ölçen bir makineye bağladı. Eserinin gizli kalmış yetenekleri sembolize ettiğini söyledi. Pek çok insan, Victor’un yeteneklerinin de gizli olduğunu düşündü.

6- Amerika’da büyük bir dağ ve bol miktarda alın teri. (Alın terinin ne olduğunu öğretmeninize sorun, hizmetli odasında bolca bulunduğunu söyleyecektir.)

Gutzon Borglum isimli heykeltıraş, Amerikan başkanları Washington, Jefferson, Lincoln ve Roosevelt’in başlarını, Rushmore Dağı’nın bir tarafına yontarak yaptı. Her bir başın yüksekliği 28

metre kadardı. Anıt, bütün dünya-
dan ziyaretçileri kendine çekti.

Cevap: Cevabın ne olduğu
belli değil mi? Aşırı derecede
saçma olan, yani 3 numara. Kolay
soruydu değil mi?

Joseph Beuys ve yardımsever Tatarların hikâyesi

Alman sanatçı Joseph Beuys
(1921-1986)'un en sevdiği mal-
zeme yağ, daha doğrusu içyağı idi.

İçyağı, 2. Dünya Savaşı'nda onun hayatını kurtarmıştı. Joseph,
Luftwaffe Alman Hava Üssü'nde askerdi. Rusya'ya yaptıkları
bir saldırı sırasında uçağı bir düşman uçağı tarafından vuruldu.

Ne yazık ki o sırada Joseph de uçaktaydı. O bölgeden
geçen Tatarlar onu, yaralı olarak karlar içindeki uçakta bul-
dular.

Uçakla ilgilenmeyen Tatarlar, Joseph'i alıp çadırlarına
götürdüler sonra da yaralarını iyileştirmek ve soğuktan koru-
mak için onun bütün vücudunu hayvan içyağıyla kaplayıp keçe
ile sardılar. Çok pis kokmasına karşın bu yöntem gerçekten işe
yaradı ve Joseph sağlığına kavuştu.

Evine gidebilecek kadar iyileştiğinde Tatarlarla vedalaştı ve
Almanya'ya döndü. Orada (hemen olmasa da bir süre sonra)
dünyaca ünlü bir ressam oldu. Daha sonraki zamanlarda bu
yaşadıkları ona, hayatını kurtaran maddeleri eserlerinde kul-
lanma fikrini verdi. Hayvan yağı ve keçe kullanarak pek çok
heykel yaptı. Bu eserlerine "Yağlı Sandalye", "Yağ Köşesi",
"Bisiklet Pompası ve Yağ Köşesi" gibi isimler verdi, çünkü

bunları yaparken gerçekten yağlı bir sandalye, köşede bir miktar yağ ve bisiklet pompası kullanmıştı!

UYARI!

ASLA KENDİNİZİ HAYVAN YAĞIYLA KAPLAMAYIN.
MÜDÜRÜNÜZ TASARRUF ETMEK İÇİN KALORİFERLERİ
KAPATTIRSA BİLE BUNU YAPMAYIN! KIYAFETLERİNİZ
FENA HÂLDE LEKELENİR...

Joseph bazen ayakta uyurdu, çünkü savaş sırasında beş kez vurulmuştu ve vücudu acı veren pek çok şarapnel parçası ile doluydu. Ayrıca vücudunda yaralar vardı, ama o – diğer bazı sanatçılar gibi – yaralarını bir sanat eseri gibi sergilemeyi düşünmemişti...

Damardan sanat

Eğer “tuhaflıkölçer” diye bir makine olsaydı, Mark Quinn’in ilginç ama dehşet verici küçük projesi makineyi patlatabilirdi! Mark Quinn sanatını kanıyla ortaya koydu. Şimdi Mark’ın, Mervyn Wagg isimli televizyon sunucusuna verdiği röportaja bir bakalım:

2

4,5 LİTRE Mİ? AMA BU KOCA BİR
KOVA DEMEK! FAZLA CÖMERT BİR
BAĞIŞ DEĞİL Mİ BU?
BİZİM SAĞLIK OCAĞINDA
SADECE YARIM LİTRE
KAN ALIYORLAR.

KANIMI BAĞIŞLAMAK
İÇİN
ALDIRMADIM
MERV...
SANATIM
İÇİN
YAPTIM!

3

ÖYLE Mİ? AMA BU MİKTAR
GENE DE ÇOK FAZLA.
KENDİNİ ZAYIF
HİSSETMEDİN Mİ?
BAŞIN DÖNMEDİ Mİ?

SAÇMALAMA MERV!
HEPSİNİ BİR SEFERDE
ALDIRMADIM!

4

TAMAM ANLADIM! PEKİ, SONRA
NE YAPTIN MARK?

DİŞÇİLERİN KULLANDIĞI
MACUNU BİLİRSİN
MERV..

5

MACUN MU? DİŞ MACUNU MU?

DİŞ MACUNU DEĞİL.
DİŞ KALIBI ÇIKARMAK İÇİN
KULLANDIKLARI PLASTİĞİMSİ
MADDEDEN BAHSEDİYORUM.
İŞTE ONDAN BİR MİKTAR
ALDIM.

6

ŞİMDİ ANLADIM,
YENİ DİŞ Mİ YAPTIRACAKTIN
KENDİNE?
İYİ FİKİR. SONRA?

MACUNLA BÜTÜN
BAŞIMI KAPLADIM
MERV!

7

BÜTÜN BAŞINI MI KAPLADIN?!

EVET,
BAŞIMIN KALIBINI
ÇIKARDIM.

Korkunç malzemeler 2

Bazı sanatçıların eserlerini ortaya çıkarırken kullandığı sıra dışı yollar hakkında fikir sahibi olduğunuza göre bir sonraki küçük testimizdeki gerçek olmayan korkunç malzemeyi hemen bulacaksınız. Bu seferki o kadar saçma ki bir kilometre öteden bile kendini belli ediyor!

1- Kuluçka makinesinden alınmış bir miktar tavuk yumurtası.

Alman sanatçı Hans Haake 1969 yılında yaptığı sergide bunu kullandı. Uzun süre düşündükten ve araştırma yaptıktan sonra eserine şu ismi verdi: “Civcivler Yumurtadan Çıkıyor.” Bu kadar uğraştıktan sonra herhâlde kendine iyi bir tatili layık görmüştür.

2- Çok miktarda para.

Çinli bir sanatçı hayat boyu biriktirdiği bütün paraları 1994 yılında Londra Sanat Galerisi’nde sergiledi. Sergiyi gezmeye gelen ziyaretçiler bu sanat eserinden o kadar etkilenmişlerdi ki bir kısmını yürüttüler!

3- Üç tane televizyon ve bir çello sanatçısı.

1971 yılında heykeltıraş Nam June Paik üst üste yerleştirilmiş üç televizyon ve çello tellerinden bir çello yapıp ünlü bir celliste de yaptığı çelloyu çaldırmıştı. Nam June Paik ayrıca arkadaşlarıyla birlikte video kayıt cihazını icat etmişti!

4- Yaşlı bir kadın, bir beyzbol şapkası ve bir miktar müsli (sütlü bir tatlı).

Ron Rogers isimli performans sanatçısı 1988 yılında Edinburg festivalinde seksen iki yaşındaki

büyükannesi Ivy'yi, bir beyzbol şapkasından müsli yerken sergiledi.

Sergisine "Yaklaşan Yaşlılık" ismini verdi ve orijinalliği sebebiyle birincilik kazandı. (Herhâlde büyükannesine iyi bir model olduğu için bir tabak daha müsli vermiştir!)

5- Üç tomar yanmış kâğıt.

Alman sanatçı Reiner Ruthenbak'ın sergisinde kullanıldı. Eserin yüksekliği tam iki metreydi. (Bu ilginç bilgiyi unutmayın ve sanat dersiniz sırasında uygun bir anda söyleyin. Arkadaşlarınız ve öğretmeniniz hayret içerisinde susup kalacaktır.)

6- Doldurulmuş bir keçi ve bir tekerlek.

Bunlar Amerikalı sanatçı Robert Rauschenberg tarafından sergide kullanılmıştı. Doldurulmuş keçinin gövdesine bir tekerlek geçirilmişti. Eserin tamamlanması dört yıl gibi uzun bir zaman aldı. Herhâlde keçiye doldurmak uzun sürmüştür.

7- Biraz ekmek ve bir miktar tükürük.

Heykeltıraş Dusan Kusmic, ekmek ve kendi tükürüğünü kullanarak bir çift mini spor ayakkabı yaptı. Bazı insanlar eserin ağız sulandırıcı olduğunu düşündü.

8- Çiy damlası ve çimen.

İngiltere'nin Shropshire kentinde yaşayan Chris Parsons çok erken kalkıyor, çimenlerin başına gidiyor ve büyük bir fırça (temizlik fırçası) kullanarak çimenlerin üzerinde oluşan çiylere dev boyutlarda soyut şekiller çiziyordu.

Cevap: 4. Siz cevabı bulmuştunuz zaten, değil mi? Ancak şaşkın biri cevabı yanlış verir herhâlde!

Damien'in uçlarda gezinen sanat hayatı

Sanatçıların kullandığı tuhaf ve inanılmaz malzemeler ile ilginç ve akıl almaz hayal güçleri hakkında okuduklarınız, kendi kendinize farklı bir şeyler deneme isteğinizi azaltmış olabilir. Fakat birazdan bahsedeceklerimizi bu isteğinizi tekrar -hatta daha şiddetli bir şekilde- ortaya çıkaracak. Anlatacaklarımızdan sonra deneyeceğiniz şeyler için bir büyüğünüzden yardım istemenizde fayda var. Bu büyüğünüz, örneğin İngiliz sanatçı Damien Hirst gibi, ünlü biriye, daha da iyi. 1990'lı yıllarda Damien, orijinal ve hayal gücü kuvvetli bir sanatçı olarak isim yaptı. Eserlerindeki farklılık gerçekten uç sınırlardaydı.

- 1989 yılında o zaman henüz pek de ünlü olmayan sanatçı Damien Hirst (1965-), bir ecza dolabının içine çok sayıda ilaç kutusu ve şişesi doldurdu. Bu dolaba "Benim Yolum" adını verdikten sonra Londra'da, Yeni Modern Sanatlar sergisinde sergiledi. Tanınmış sanat koleksiyoncusu Charles Saatchi bu eseri için ona tonla para ödedi. Keşke bir eczaneye gitseymiş, aynısını daha ucuza almış!

SADECE
20.000 LİRA

İŞE BAK! ANNEMİN
BANYOSUNDA DA
AYNISINDAN VAR!

- 1990 yılında Damien çok sayıda kurt sineği ile bir parça çürümüş eti büyük bir cam kavanoza koydu. Sinekler kavanozda uçuşuyor, yumurta bırakıyor, kendi aralarında eğleniyorlardı. Daha sonra da bir elektrikli sinek öldürücü üzerinde sersemleyip ölüyorlardı. Bu eserine Damien, "Bin Yıl" ismini verdi. Tanınmış sanat koleksiyoncusu Charles Saatchi bu eseri 69. 000 lira ödeyerek satın aldı. Bir şişe sinek için oldukça iyi bir fiyat değil mi? Eminim Damien de bu durumdan gayet mutlu olmuştur!
- 1992 yılında Damien, 4 metre uzunluğunda cansız bir kaplan köpek balığını içi çürümeyi engelleyici sıvı dolu pleksiglastan bir tanka yerleştirdi. Ona "Yaşayan Birinin Zihninde Ölümün Fiziksel İmkânsızlığı" ismini verdi (Neden Joey ya da Jaws koymamış ki?). Tanınmış sanat koleksiyoncusu Charles Saatchi, Damien'a bu eser için 126.500 lira ödedi.

- Damien bir koyunu, çürümeyi engelleyici sıvıya koydu ve ona “Sürüden Uzakta” ismini verdi. Tanınmış sanat koleksiyoncusu Charles Saatchi bu eseri 57.500 lira ödeyerek satın aldı.
- 1995 yılında Damien iki tane yarım ineği çürümeyi engelleyici sıvı dolu bir tanka koydu. Bu eserleriyle Tate Galerisi’ndeki Turner Prize sanat yarışmasına katıldı ve yarışmayı kazandı.
- Ödülü olan çeki alırken Damien şöyle konuştu: “Okuldayken sanat dersi zayıf olan birinin, çarpık bir hayal gücü ve bir elektrikli testere ile yaptığı şeyler inanılır gibi değil.”

Sonuç

Bu bölümü okuduktan sonra hâlâ, yapılan bir çalışmanın gerçek bir sanat eseri mi yoksa hünerli bir sahtekârın insanlara yaptığı büyük bir şaka mı olduğunu ayırt etme konusunda kafa karışıklığı yaşıyor olabilirsiniz. Hâlâ iyi bir sanat eseriyle kötü bir sanat eserinin farkını nasıl anlayacağınızı bilmiyor olabilirsiniz. En iyisi etiketleri ve “yeni” ya da “farklı” olarak sunulan ama aslında bilgisayar programlarıyla yapılmış çalışmaların bir kenara bırakın ve kendi kararınızı kendiniz verin. Bir sanat çalışmasını beğendiyseniz ya da bir şekilde ilgi çekici bulduysanız, o sizin için iyi bir sanat eseridir. Gördüğünüz bir sanat çalışmasının berbat olduğunu düşünüyorsanız bu, onun mutlaka berbat olduğu anlamına gelmez. Bir başkası o çalışmanın muhteşem olduğunu, dolayısıyla iyi bir sanat eseri olduğunu düşünebilir. Unutmayın bir kişinin Mona Lisa’sı, başka bir kişi için “bir geniş alınlı kız resmi daha...” olabilir.

Sanat Rehberi

Jackson Pollock – 27 Numara – Whitney Sanat Müzesi,
New York

Nam June Paik – TV Buddha – Stedelijk Müzesi, Amsterdam,
Hollanda

Jasper Johns – Sifirdan Dokuza – 1961- Tate Galerisi – Londra

Robert Rauschenberg – Retroaktif – 1964 – Wadsworth At-
heneum, Hartford, Connecticut, ABD

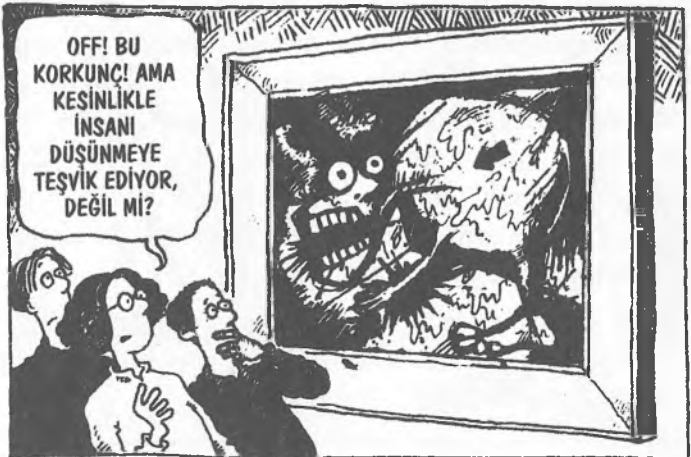
Ditto – Monogram (keili olan!) - Moderna Museet, Stock-
holm, İsveç

SON SÖZ

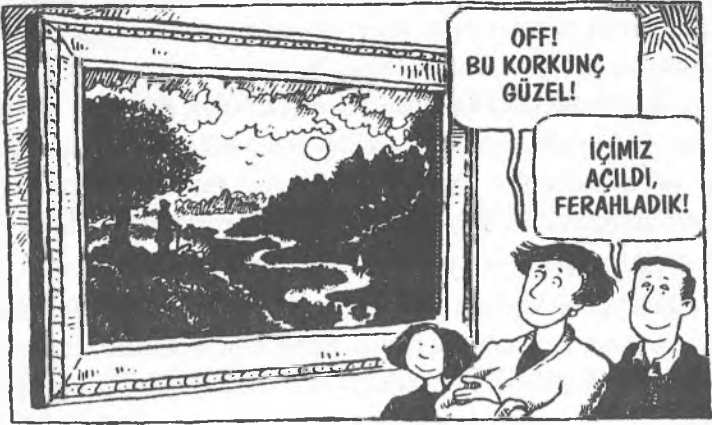
Tarih öncesi mağara ressamaları, ilk çizimlerini yaptıklarında bunların birer sanat eseri olduğunu bilmiyorlardı. O ilk sanatçılar için yaptıkları resimler bir şeyler yiyip içmek ya da kılıç dişli kaplandan kaçmak gibi doğal, içten gelen bir şeydi. Yine eski medeniyetlerde yaşayan yetenekli çizerler, tapınaklar ve mezarlar için yaptıkları güzel süslemelerin birer sanat eseri olduğunu bilmiyorlardı. Sadece yeteneklerini kullanıyor ve onlara söylenenleri yerine getiriyorlardı.

Bu kitap bu konuda size yalnızca kısa bilgiler verdi. Avrupa ressamlarını ve eserlerini tanıttı. Sizler bütün dünyadaki çizerleri tanımak için araştırdığınızda çok farklı şeyler öğreneceksiniz.

Resim sanatı nerede olursa olsun pek çok farklı kişi için pek çok farklı anlam ifade edecektir. Bazı insanlar resmin sarı-sıcı, üzücü, rahatsız edici olmasını ister. Gördükleriyle sarsılan kişi, etrafındaki dünyayla ilgili gizli düşüncelerini tekrar gözden geçirir.

Bazı insanlar ise sanatın canlı, sıcak, insanın içini ısıtan nitelikte olmasını ister. Onlara göre sanat, etraflarında gördükleri ile ilgili onları rahatlatır, kendilerini iyi hissettirir.

Neyse ki sanatçılar sanatın ne olması gerektiği konusunda görüş birliğine varmış değiller. Aksi hâlde her şey korkunç derecede sıkıcı ve birbirinin aynı olmaz mıydı?

Joseph Beuys'a göre sanat, çoğu zaman bir dizi eylem ya da nesnelerin çeşitli şekillerde yerleştirilmesi şeklinde ifade edilen rahatsız edici bir fikirdir. İnsanları yerinden doğrultmayı ve dünyadaki tuhaflıkların fark edilmesini sağlamayı amaçlar. Henri Matisse, insanların oturup etraflarındaki renk, şekil ve dokuların tadını çıkarmalarını isterdi. Canlı, renkli, hayat dolu resimler çizer ve şöyle derdi: "Sanat konforlu bir sandalye gibi olmalıdır." Matisse, büyük ihtimalle Joseph'in Yağlı Sandalye'sini konforlu bulmazdı. Demek ki belki de sanat, ne olmasını istiyorsak o olmalıdır!

- Belki de siz bu kitabı okuduktan sonra sanattan hep uzak duracaksınız. Ya da belki sanat, hayat boyu ilginizi çekecek ve sizi mutlu edecek.

- Öğretmeniniz için sanat belki de okuldaki diğer dersler arasında pek de önemli olmayan bir ders. Bu yüzden hep cuma akşamları son saate koyuluyor! (Umarız öyle değildir!)
- Carl André ve Mark Quinn hayranları için sanat, bir yığın tuğla ya da donmuş bir kanlı baş...
- Vermeer hayranları için, buzlu camdan süzülen ışıkların ince detaylarla süslü elbisesini aydınlattığı, müzik aleti çalan bir 17. yüzyıl kadınının resmidir.
- Ve Vincent Van Gogh, Mona Hatoum, Stanley Spencer ve diğerleri (hatta belki sizin) için sanat, bir yaşam biçimidir. İnsan beyninin sabit diskinde yer alan programlanmış, yapmadan durulamayan, insanı kendinden alan, bazen insanların nefretini kazandıran, bazen de ünlü ve zengin eden bir şeydir!

